

Uvodnik

Giulia Černic

Enakopravnost pomeni medsebojno spoštovanje

Februar je že mimo in pred nami je dan, ko se v več državah na svetu praznuje mednarodni dan žena. Praznik je na začetku 20. stoletja imel poseben pomen za vse pripadnice nežnejšega spola, ki so se borile proti patriarhalnim družbam in za enakopravnost žensk. Do leta 2020 pa se je namen praznovanja spremenil, kot so se spremenili odnosi med spoloma. Kljub napredku na vseh področjih pa ostaja enakopravnost žensk pereča tematika današnje družbe.

V demokratičnem prostoru, v katerem živimo, smo vsaj na prvi pogled vsi svobodni izbrati svojo pot, tako poslovno kot življenjsko; v teoriji lahko vsaka ženska postane predsednica države, lastnica blagovne znamke, dobra mama ali le zvesta žena. Nekatere se rodijo s posebnim materinskim in družinskim čutom, zaradi katerega si v življenju postavijo družino kot najvišji cilj, druge pa sanjajo o briljantni karieri, kot CEO, največje blagovne znamke na svetu ali poslanke domače države v Evropskem parlamentu. Pri tem pa še vedno obstaja nešteto primerov žensk, ki se ne počutijo dovolj sposobne, da bi zasledovale lastne, visoko postavljene cilje, različni primeri diskriminacije s strani moških, ki na tak ali drugačen način onemogočijo tudi zelo sposobnim ženskam, da dosežejo visoke položaje v družbi, ali še najbolj pogosta zloraba ženske delovne sile tako na delovnih mestih kot doma. Žal so tudi v visoko civiliziranem svetu, v katerem živimo, preveč pogosti umori s strani frustriranih partnerjev nedolžnih deklet in žensk. V zadnjih desetletjih pa so vedno bolj pogosti tudi nasprotni primeri, ko ženske zahtevajo popolno nadvlado in na neprimeren način uporabljajo prepričanje feministk. Trenutne ekonomske razmere in višina povprečne plače ne dovoljujejo, da bi se ženske, katerih najvišji cilj je družina, popolnoma posvetile otrokom in domu, saj sta dve plači v večini primerov nujno potrebni. Verjetno zaradi tega so nekatere na napačen način tolmačile termin "ženske enakopravnosti", ki ne pomeni možnost opravljanja vseh dejavnosti, ki jih po navadi počenja moški, in obratno. Nesmiselno je, da se ženska pači in izkrivlja naravno dane lastnosti, zato da pripadnikom nasprotnega spola dokaže samostojnost, moč ali suverenost. Počasi se opušta najpomembnejša značilnost, ki razlikuje pripadnike obeh spolov, in sicer ženska možnost rojevanja novega življenja. Če bi dobro mamam cenili na tak način, kot družba ceni uspešnega "influencerja", bi bil to pomemben korak v smeri ženske enakopravnosti, saj bi mlado dekle ponosno zasledovalo tudi bolj preproste cilje. Dvajsetletnica bi se svobodno odločila, kaj in kako s svojim življenjem; sorodniki, prijatelji in znanci pa bi čisto na kogarkoli gledali brez predsodkov glede službene ali družinske kariere.

Vse od 18. stoletja dalje se v različnih krajih sveta sprejemajo raznorazni zakoni v prid ženski in njenim pravicam; enakopravnosti žensk pa ne bomo uveljavile s pravnimi ukrepi. Pravično obnašanje do nežnejšega spola lahko dosežemo le z medsebojnim spoštovanjem.

Nežen poklon našim bralkam

Foto Tamara Mizerit

Koronavirus še ustrahuje Negotov čas

Zadnji podatki o okužbah s koronavirusom pri nas kažejo, da je v naši deželi 14 ljudi okuženih, od teh ni nihče v bolnišnici, nihče ni v smrtni nevarnosti, vsi se zdravijo doma, kjer so v osami, kot to predvidevajo zdravniška navodila.

Deželni glavar Massimo Fedriga je v dogovoru z rimsko vlado v nedeljo zvečer odločil, da ostanejo tako šole kot univerze še ta teden zaprte, medtem ko so odprli cerkve, v katerih ta teden duhovniki lahko mašujejo in opravljajo tudi cerkvene pogrebe, čeprav je verouk še za ta teden odpovedan. Odpri so tudi gledališča in dvorane, kulturni domovi in ustanove, vsem pa še vedno priporočajo, naj se strogo držijo navodil o osebni higieni, kot tudi svetujejo vsem nam, naj se izogibamo prenatrpanih in zaprtih prostorov.

V Sloveniji so tudi uvedli preventivne ukrepe, do zdaj pa še niso potrdili nobene okužbe s koronavirusom, omejili pa so obiske v bolnišnico in pripravili vse potrebno za morebitne okužbe. "Do 18. ure so pristojni opravili 255 testiranj, vsa pa so bila negativna", je bilo v ponedeljek, 2. t. m., zapisano na spletnih straneh slovenske

vlade.

"Vse pristojne institucije ves čas natančno spremljajo dogajanje in obveščajo javnost o preventivnih ukrepih. V pripravljenosti so tudi ukrepi za zajezitev širjenja okužb pri nas", je še zapisano na spletnih straneh slovenske vlade. V Italiji izvedenci poudarjajo, da je od začetka okuženja z virusom zbolelo 1835 ljudi, a jih je

že 149 ozdravelo, umrlo pa je 52 ljudi. Zdravniki poudarjajo, da so umrli predvsem starejši in bolni ljudje, ki so najbolj podvrženi okužbam, vedno znova pa tudi poudarjajo, da je najbolj pomembna preventiva, osebna higiena, predvsem pa izogibanje zaprtim in prepolnim prostorom.

/ str. 16
Jurij Paljk

Pismo Borisa Pahorja predsedniku Mattarelli Objava resnice je nujna!

Spoštovani gospod Predsednik, nisem prebral Vašega odgovora o zakonu spominjanja, ker imam težave z vidom, a čutim potrebo, da se oglašim.

Nimam pri roki teksta, da bi Vas navedel, a v resnici ste obžalovali, da se je zakon ob 10. februarju pojavil mimo omembe vsega hudega, ki ga je spočel fašizem v kar precejšnjem času, ko je vladal in v času italijanske okupacije Slovenije, od pomladi leta 1941 do osmega septembra leta 1943.

/ str. 2
Boris Pahor

Pogovor

Mlada
prostovoljka
Martina Sosič o
zanimivem
projektu Gluhi
strežejo v
planinskih kočah

3

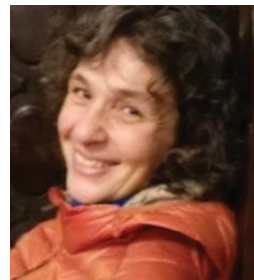
Pogovor

Izkušena in
energичna
prodajalka Tania
Primožič je
prevzela
dejavnost znane
goriške trgovine

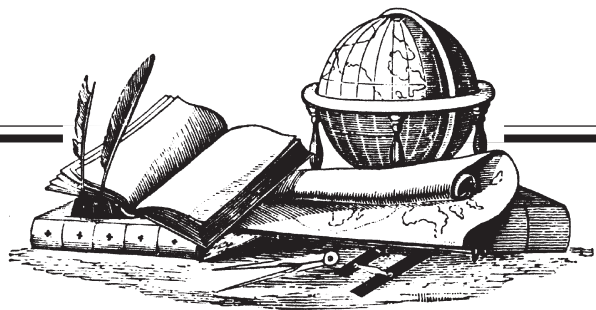
6

Pogovor

O obnovitvenih
delih palače Kalister
v Trstu je v imenu
znane tržaške
podjetniške družine
Lokar spregovorila
Barbara Lokar

10

Šempetrska bolnišnica in njene težave

Visoka izguba in dotrajana oprema

Nakopičena izguba šempetrske bolnišnice iz prejšnjih let je 16 milijonov evrov, dolg do dobaviteljev pa 14,5 milijona evrov, je na seji sveta regije zbranim županom povedal v. d. direktorja bolnišnice Radivoj Nardin. Stanje je bistveno slabše, kot je bilo doslej znano, je opozoril. Zato načrtuje ukrepe, tudi reorganizacijo. V bolnišnici je zdaj 1.008 zaposlenih, po pogodbi z zdravstveno zavarovalnico pa jih imajo priznanih 860. Treba bo pridobiti dodatne programe, za katere se Nardin že dogovarja, ali pa bodo morali bolnišnico zapustiti nekateri zaposleni. Čeprav se je zadnji dve leti zmanjševal obseg dela, se število zaposlenih ni, je opozoril. Kot je dejal novogoriški župan Klemen Miklavčič, se župani zavedajo, da bodo rezi pri takem stanju globoki. "Potrebne so žrtve, komu bo treba tudi vzeti kakšen privilegij, pomembno je, da ti privilegiji ne postanejo tako močni in glasni, da ogrozijo sanacijo bol-

nišnice", je dodal.

Z načrtovano reorganizacijo je Nardin, ki je oktobra lani prevzel vodenje bolnišnice na željo ministra za zdravje Aleša Šabedra, že seznanil tako svet zavoda kot domače sindikate. V sindikatu Fides so ob tem izrazili pomisleke, Nardin pa je poudaril, da proti sindikatom

logije in informacijske podpore v bolnišnici ne bo šlo. "To je moj četrti mandat v svetlu regije in ne spomnim se, da bi v tem času imeli na kakšni seji tako trdo, kruto in tako zelo realno predstavitev stanja v eni od naših institucij", je v razpravi poudaril tolminski župan Uroš Brežan.

"Verjemite, prišel sem z dobrim namenom, da se uredi ta bolnišnica, kjer se je že čas ustavil. Nekateri si pač ne želijo sprememb, ker bodo pod nadzorom", je opozoril Nardin, ki sicer vodi tudi izolsko bolnišnico.

Bolnišnica potrebuje tudi drugačno sanacijo, saj je stavba stara že 40 let in v vsem tem času niso vanjo veliko vlagali. Zob časa se kaže na marsikaterem oddelku, tudi v dotrajanih medicinskih aparatih, ki se večkrat kvarijo in ne ustrezajo več normativom sodobnega zdravljenja. Za vsaj približno sanacijo tega bi v šempetrski bolnišnici potrebovali vsaj 20 milijonov evrov, je še poudaril Nardin.

nima nič ter da z njimi dobro komunicira. Na vprašanje županov o strahovih glede morebitnega ukinjanja programov je Nardin odgovoril, da jih ne bodo ukinjali. "Delali bomo skladno s pogodbami - se pravi toliko, kolikor je program s strani zavarovalnice plačan", je pojasnil. Ob tem je dal jasno vedeti, da brez sprememb procesov, uporabe sodobne tehnolo-

S 1. strani

Objava resnice ...

Žal mi je, a moram priznati, da se je to zgodilo načrtno, in to že trdim v svojem prispevku v posebni izdaji, posvečeni Rezistenci, zelo spoštovane revije MicroMega. K sodelovanju me je neposredno povabil gospod urednik Paolo Flores d'Arcais. Ne vem, ali ste Vi ta moj prispevek brali, a žal sem spoznal, da ste Vi avtor uvođa omenjene številke revije. Če bi bil jaz o tem poučen, bi Vas neposredno nagovoril in Vam zaupal, da brez objave poročila italijansko-slovenske zgodovinsko-kulturne komisije ne bo nikdar prišlo do dolžnostnega in pravičnega ukrepa: dopustiti, da bi italijansko ljudstvo, predvsem mladina, poznali resnični položaj slovenskega in hrvaškega ljudstva v času vladanja fašizma. Kolikor sem bil poučen, sta Francija in Nemčija sestavili pričevanja o razlogih usodnih vojn in to pričevanje objavili v obveznih knjigah zgodovine in književnosti državnih šol. Zaradi potrebe po objavi zgo-

dovinske resnice, ki jo pri naša poročila italijansko-slovenske komisije, je takšna objava te resnice nujna zato, da današnja italijanska Republika ne bi nikoli več doživela demonstracij, kakršnih je bila deležna na dan 10. februarja: resnično načrtno se je pojavilo vse, kar slabo prenaša demokratski ustroj italijanske države.

Nujno je zato, da Vi, gospod

Predsednik, danes pritrdite javi gospoda predsednika Slovenije o potrebi takojšnje objave poročila mešane italijansko-slovenske komisije, čeprav je treba tudi priznati, da je isto zahtevo o nujnosti objave sporočila italijansko-slovenske komisije že izrekel zunanji minister prejšnje slovenske vlade. To zahtevo sem izrekel tudi jaz v svojem pri-

spevku v pomembni zgodovinski reviji MicroMega, ki je v isti številki revije objavila tudi spis z naslovom "Italija ni doživela nürnberškega procesa". Pomembno je tudi upoštevati, da je ob ti ne pričakovani akciji novega fašizma nastalo gibanje odpor, ki bo razpravljalo o novi preteči nevarnosti in ki bi tudi imelo veliko pomoč, če bi prišlo do objave poročila italijansko-slovenske komisije zgodovinarjev in kulturnikov.

Dovolite mi, gospod Predsednik, da Vam to pismo pošiljam tudi v zvezi z načrtom in obljubo, da bomo Slovenci dobili nekoč požgani Narodni dom ob stoletnici požiga: požgali so ga fašisti, še preden je fašizem prišel na oblast. Tako

bi ta moj spis prispeval k vzpostavitvi pravega prijateljstva in italijansko-slovenskega sožitja na solidni zgodovinski podlagi, to ne samo med ljudmi, ki živimo v Italiji, ampak tudi med ljudmi, ki živijo v Sloveniji. Vnaprej se Vam zahvaljujem za sprejem tega pisma, gospod Predsednik. Z odličnim spoštovanjem.

Avstrijska Koroška / Ob 100. obletnici plebiscita

Na poti zahtevnega dialoga

Ob stoti obletnici plebiscita bodo na avstrijskem Koroškem številne slovesnosti. Čeprav obema narodoma pomeni plebiscit različno, iščejo (težaven) skupni jezik za obhajanje obletnice in spomin na pobite. Usmerjal naj bi v sodelovanje za prihodnost in omogočal presegati delitve, ki jih je povzročila boleča preteklost. To je lahko znamenje in upanje tudi za sodelovanje v Sloveniji, ker desetletja trpimo zaradi posledic delitev iz revolucije. DEMOS-u je ob osamosvojitvi uspelo združiti

različne sile za skupni napor ustanovitve države. A še danes se ne čutimo kot organska celota, da bi se vsi, predvsem pa odgovorni, kot sodniki, novinarji, upravni delavci in uradniki, zavzemali za splošni blagor in korist vseh. Razveseljivo je, da v teh odločilnih dneh samostojni podjetniki, razumniki, tudi razočarani volivci, ki si želijo urejeno Slovenijo, upravičeno terjajo od strank stabilno politiko in vlado, ki bo spodbujala gospodarstvo in urejevala druga življenjska področja države: zdravstvo, upravo in najbolj akutno in aktualno področje prihodnosti, znosne pogoje za življenje starostnikov. Demokratičnost sicer lahko tolerira tudi petico proti tem težnjam. Ni pa sprejemljiv način navijaškega propagandističnega nastopa, ki meji že na sovražni govor in ga še bolj zaostruje sum pritiskov prek vzvodov legitimne oblasti, ki brez avtoritete pač ni mogoča. Upravičen je torej dvom glede demokratičnosti in akademske intelektualne poštenosti teh zahtev. Žal

je tudi nacionalna RTV spustila pod nivo pravil in dostojnosti, ko je ne le sporočila njihov glas, pač pa v oddaji celo dopustila sovražni govor in žaljenje. Očitno je politična kulisa, v kateri je zajel glavni igralec, agonijo Slovenije pripeljala do vrelišča. V družbi in Cerkvi dozoreva čas za dogovor, konstruktivnost, dolgočnost, spodbujanje samostojnosti, sposobnosti, odgovornosti in zavzemanja za državljanstvo. Kot opozarja medijski analitik Čirič, je med volivci sicer velika želja po spremembah, a ne

venije in vseh državljanov!), sodnih, uradniških in drugih, tudi "nevladnih" strukturah. Pobuda podjetnikov je izraz volje Slovencev in državljanov, ki hočejo Slovenijo kot razvito samostojno državo z blaginjo za vse. Čas in razmere so zahtevne, a treba je brati znamenja časa in se strateško odzivati. To nam gre težko od rok tudi v Cerkvi, čeprav nas evangelij stalno spodbuja za to. Tudi papež Frančišek se spopriema z neživljenjskimi in togimi navadami in razvadami v Cerkvi, kar potrjujejo sklepi sinode o Amazoniji. Tako družbo kot Cerkve v Sloveniji držijo usedline polpreteklih omrežij in je sprememba zato toliko bolj zahtevna. Le v medsebojnem zaupanju bomo vsi gradili državo, kristjani v veri v Boga kot sol zemlje in luč sveta in upam vsaj malo kot svetilnik narodu in državi, za kar spodbujajo škofje v

Plebiscitna komisija Koroškega plebiscita | (foto: Digitalna knjižnica Slovenije)

pastirskem pismu. Družbenopolitične spremembe se dogajajo v sodelovanju, vzajemnosti in spravi med ljudmi, ne z ideološko-političnimi pritiski in ohranjanjem (pol) preteklosti. Demokratično kulturo je zato treba očistiti totalitarnih in drugih razvad in mehanizmov - ali podpisniki proti novi vladi tega nočejo? - Na etično osveščeni, kulturno izobraženi, dobronamerni in dialogu privrženi državljanji se gradita skupno dobro in blaginja države. Vsak je za to odgovoren na svojem mestu, v družini, sosedstvu, na delovnem mestu, v državi in tudi v Cerkvi pa naj sistemsko spodbujajo to prenovno za osvobodeno Slovenijo.

Janez Juhant

Povejmo na glas

V težavah verjeti v dobro

Koronavirus nas je nedvomno obremenil in se pridružil ostalim težavam, ki jih ne manjka. Če v svojem širjenju ne bo pustil, na kar se seveda ni zanašati, čeprav je možna njegova slabitev, bomo vse bolj soočeni s to zares veliko preizkušnjo, ki je že dolgo ni bilo takšne. Toda prav sredi tako rekoč izjemnih izzivov se bodisi v osebnem življenju kakor tudi v življenju najširših, da ne rečemo planetarnih skupnosti, pokaže nekaj, kar smo nemara pozabili ali mislili, da ne obstaja. Pokaže se človekova sposobnost, da stopi skupaj in se sporazumno postavi po robu preteči nevarnosti in hipoma začuti, kako je v mnogo večji meri ena sama celota, kot se sicer zdi. Ni več siceršnjih delitev, ni več ločenosti na celine, države, narode, vere in civilizacije, ni več delitve na manjše različnosti, na nasprotja znotraj istega naroda, med sosednjimi kraji, družinami in med posamezniki, velika in prevelika grožnja daje vsem vedeti, da smo pred njenimi udarci vsi enaki. Enaki v bistvu in temelju in da so naša nerazumevanja ter nasprotovanja več kot odveč in nesmiselna, posebno če se jim posvečamo s prekomerno zagrizenostjo in neprizanesljivostjo do drugih in drugega. In treba je verjeti, da navedeno prepoznanje o enakosti in izvorni povezanosti vseh nas živi v vsakem človeku in zmora v najtežjih trenutkih stopiti na plan ter strniti človeštvo na vseh štirih straneh neba v sklenjeno moč, ki lahko premaga najhujše nevarnosti. In zakaj, se je mogoče vprašati, pride do takšnega poenotenega

reševanja vseh v glavnem le ob velikanskih grožnjah? Zakaj ne stopimo skupaj in ne presežemo svojih tako pogostoma ostrih sporov in ločevanj ter izključevanj tudi tedaj, ko nismo ogroženi, tedaj, ko bi iz svoje volje in brez prisile gradili lepe medsebojne odnose? Zakaj se ne odločimo za solidarnost kar vnaprej, za razumevanje sočloveka, za razumevanje med svojim in drugimi narodi, za spoštovanje, za skrb tudi za druge in, če je treba, za sočutje z drugimi in prijateljstvo z njimi? Zakaj kar takole lahko miselno zatajimo v sebi sanje o mirnem in srečnem življenju, ki je uresničljivo le, če so varni in srečni tudi vsi drugi? Zakaj dopuščamo, da te sanje, to lepo v nas, ki živi tudi v vseh drugih, potiskamo nekam na rob, mu kažemo hrbet in se prepuščamo boju človeka s človekom, čeprav vendar dobro vemo, da to ni koristno za nikogar in ne pelje do sreče? Lahko da smo v dosti preveliki meri dopustili, da nas je potegnil vase hiter in vse hitrejši ritem časa, ki nas odmika drug od drugega, nas osamlja in potiska v stisko drvenja in odtujenosti, predvsem pa v vase zaprto prepričanje, da je mogoče zaupati le sebi, ker da nam drugi niso naklonjeni. Toda v človeku, v vseh nas, tisto dobro in lepo diha in živi in tega ne bi smeli nikoli pozabiti, nikoli zanemariti ali se celo te lepote v sebi sramovati. Saj je ta lepota naša rešitev, ta lepota je srce vseh ljudi, ta lepota je srce vsega človeštva, ta lepota je srce vseh nas.

Janez Povše

Poslanica svetega očeta Franciška za postni čas 2020

“Zavoljo Kristusa vas prosimo, spravite se z Bogom!”

Dragi bratje in sestre, Gospod nam tudi letos naklanja ugoden čas, v katerem lahko prenovimo srca in se pripravimo na praznovanje velike skrivnosti Jezusove smrti in vstajenja, ki je temelj našega krščanskega življenja, osebnega in občestvenega. S srcem in mislijo se moramo nenehno vračati k tej skrivnosti, ki nenehno raste v nas, če se odpiramo njeni duhovni moči ter se nanjo svobodno in velikodušno odzivamo.

1. Velikonočna skrivnost kot temelj spreobrnjenja

Krščansko veselje izvira iz poslušanja in sprejemanja vesele novice o Jezusovi smrti in vstajenju, kerygme. Ta povzema skrivnost ljubezni, ki “je tako resnična, tako prava, tako konkretna, da nam ponuja odnos, ki je poln iskrenega in rodovitnega pogovora” (Christus Vivit, 117). Kdor veruje v te besede, zavrača laž, da naše življenje izvira iz nas samih. V resnici se življenje rojeva iz ljubezni do Boga, našega Očeta, iz njegove želje, da nam podarja življenje v obilju (prim. Jn 10,10). Če namesto tega poslušamo mamljiv glas “očeta laži” (Jn 8,44), lahko potonemo v globoko nesmiselno in doživimo pekel tukaj na zemlji, čemur so žal priča premnogi tragični dogodki osebnega in

skupnega človeškega izkustva.

V postu 2020 bi vsakemu kristjanu želel sporočiti to, kar sem mladim zapisal v apostolski spodbudi Christus Vivit: “Glej razprostrte roke križanega Kristusa, spet in spet se mu pusti odrešiti. In ko se približaš, da se spoveš svojih grehov, trdno veruj v njegovo usmiljenje, ki te osvobaja krivde. Opazuj njegovo kri, prelito s toliko ljubezni, in pusti se ji očistiti. Tako se boš lahko znova in znova rojeval” (123). Jezusova Velika noč ni pretekli dogodek; po moči Svetega Duha je vedno aktualna in nam daje priložnost, da v veri vidimo Kristusovo telo in se ga dotikamo v trpečih.

2. Nujnost spreobrnjenja

Prav je, da poglobljeno razmišljamo o velikonočni skrivnosti, po kateri nam je Bog naklonil svoje usmiljenje. Usmiljenje lahko dosežemo le “iz oči v oči” s križanim in vstalim Gospodom, “ki me je vzljubil in daroval zame sam sebe” (Gal 2,20), v iskrenem, prijateljskem dialogu. Zato je molitev v postu tako pomembna. Molitev je več kot dolžnost; je odraz naše potrebe po tem, da odgovarjamo na Božjo ljubezen, ki nas vedno vodi in krepi. Kristjani molimo v vednosti, da smo kljub svoji

nevrednosti vedno ljubljene. Molitev ima lahko veliko poljubnih oblik, v Božjih očeh pa je resnično pomembno, da prodre globoko v nas in omehča naša trda srca ter nas še naprej spreobrača k Bogu in njegovi volji.

V tem ugodnem času si torej dovolimo, da nas Bog vodi v puščavo kot Izrael (prim. Oz 2,14), da bomo lahko končno

slišali glas Ženina, ki bo še globlje odmeval v nas. Bolj bomo živeli njegovo besedo, globlje bomo doživljali usmiljenje, ki nam ga podarja. Ta milostni čas ne sme iti mimo nas, medtem ko živimo v nespametni utvrdi, da lahko nadzorujemo, kdaj in kako se bomo spreobrili k njemu.

3. Goreča Božja volja do dia-

loga s svojimi otroki

Dejstva, da nam Gospod znova naklanja ugoden čas za spreobrnjenje, ne bi smeli imeti za samoumevna. Ta nova priložnost bi morala v nas prebuditi občutek hvalnosti in nas zbuditi iz lenobnosti. Čeprav je včasih tragično, da je zlo navzoče v našem življenju in v življenju Cerkve in sveta, je priložnost,

ljubezen, 12). Kajti Bog ljubi tudi svoje sovražnike (prim. Mt 5,43-48).

Dialog, ki ga želi Bog vzpostaviti z vsakim od nas v velikonočni skrivnosti svojega Sina, nima nič skupnega s praznim govorjenjem, ki so ga pripisovali starodavnim prebivalcem Aten, ki “namreč ne poznajo večjega užitka kakor pripovedovati ali poslušati zadnje novice” (Apd 17,21). Za takšno govorjenje, ki ga zaznamuje prazna in površna radovednost, je v vsakem času značilna posvetnost; v našem času ta lahko vodi v neprimerno uporabo medijev.

4. Bogastvo, ki ga moramo deliti, ne obdržati zase Ko velikonočno skrivnost postavimo v središče svojega življenja, postanemo sočutni do ran križanega Kristusa, ki so navzoče v številnih nedolžnih žrtvah vojn, v napadih na življenje še nerojenih ali starejših in v različnih oblikah nasilja. Prav tako so navzoče tudi v okoljskih katastrofah, neenakomerni porazdelitvi zemeljskih dobrin, v vseh oblikah trgovine z ljudmi in v nebrzdani želji po dobičku, ki je vrsta malikovanja.

Može in žene dobre volje je treba tudi danes nagovarjati, naj v obliki miloščine delijo svoje dobrine s tistimi, ki jih

najbolj potrebujejo, in tako osebno prispevajo k izgrajevanju boljšega sveta. Dobrodelnost nas počlovečuje, medtem ko nas lahko kopičenje razčloveči, ker nas zapira v lastno sebičnost. Lahko gremo in moramo iti še dlje. Upoštevati moramo strukturne vidike svojega gospodarskega življenja. Zato sem sredi postnega časa, v času od 26. do 28. marca, v Assisi poklical mlade ekonomiste, podjetnike in oblikovalce sprememb, da bi oblikovali pravičnejše in bolj vključujoče gospodarstvo. Kot cerkveno učitelstvo pogosto poudarja, je politično življenje izjemna oblika dobrodelnosti (prim. Pij XI., nagovor Italijanske zveze študentov katoliške univerze, 18. decembra 1927). Enako velja za ekonomsko življenje, h kateremu lahko pristopamo v istem evangelijskem duhu, duhu blagrov.

K sveti Devici Mariji se obračam za priprošnjo, da bi se nam v postnem času odprla srca, da bi slišali Božji klic, naj se spravimo z njim, da bi uprli pogled v velikonočno skrivnost in da bi se spreobrili k odprtemu in iskrenemu dialogu z njim. Tako bomo postali to, kar Kristus prosi svoje učence: sol zemlje in luč sveta (prim. Mt 5,13-14).

Skozi drugačno prizmo (22)

Pandemija izgube razuma in vere

Otem, kako danes deluje medijska mašinerija, smo že kar nekajkrat spregovorili. Najprej nam želi dati neke informacije, ki so seveda vselej predelane, potem nam nudi zabavo, zato pa angleška skovanka “infotainment” (“information and entertainment”), vendar pa imamo še tretjo zadevo, to pa je strah, tudi o tem smo že govorili, a “repetita iuvant”, ponavljanje pomaga. Ob zadnjih dogodkih je o tem lepo spregovoril katoliški psihoterapevt Roberto Marchesini, ki pravi, da je prišlo do paničnega vala, ki je bil še zlasti medijsko vnešen, kar pa nas bi, ne samo po njegovem mnenju, moralo prisiliti k razmišljanju. Lepo nas je k trezni presoji in razmišljanju ob raznoraznih informacijah pozval tudi naš urednik. Skratka, ta nenadna kriza je v naši družbi, kot lepo pravi v intervjujskih vprašanjih prijateljica Raffaella Frullone, katoliška novinarka, vzbudila strah oziroma celo trepet, kot da bi bilo, če bi tega virusa ne bilo, nemogoče tvegati smrt. Marchesini zato pravi, da se sprožijo naslednji mehanizmi: “Čustva, v tem primeru strah, zamenjajo razum pri izbirah določene osebe. Oseba se torej odreče razumnemu ali racionalnemu delovanju. To pomeni, da ta lahko deluje: a) povsem nerazumno oz. b) zunanje pogojeno” – v angleščini imamo izraz ameriškega sociologa D. Riesmana (1909-2002) “otherdirected”, ki označuje, kako naše obnašanje oblikujejo predvsem mediji, je medijsko pogojeno”. Že več kot pred sto leti je psihologija ugotovila, da kot posledica določene šoka oseba postane

podvržena manipulaciji in jo je možno kontrolirati, deluje torej tako, kakor ji je ukazano, tudi v nasprotju s svojimi načeli in z logiko. Ali ni to tisto, kar se dogaja? Kako se s tem spopasti? Mislim, da to ni mogoče. Vse v naši družbi nas vzgaja k temu, da na čelo svojega življenja postavimo čustva, zavračamo pa razum – televizija, časopisi, pesmi... Gre za

Roberto Marchesini

izid nekega procesa, nekega boja. Težko se je upreti, razen če neka oseba ni bila vzgojena in se ni vzgojila v klasični antropologiji, ki je izražena v Platonovem mitu o kočiji in kočijažu: čustva so koristna, vendar pa jih mora usmerjati razum. Obstaja bližnjavzhodna zgodba o človeku, ki pripoveduje o človeku, ki je hotel jesti datlje. Kateri je najustreznejši čas za sajenje datljev, če hočemo jesti datlje? Odgovor: pred sto leti. Živeti glede na razum in ne glede na čustva zahteva leta in leta vzgoje, ne moremo improvizirati. Vrline je treba gojiti vsak dan. Smo zato brez upanja? Ne. Prejšnja zgodba ima namreč nadaljevanje, še eno vprašanje: kateri je drugi najboljši čas za sajenje datljev? Odgovor: zdaj! Pričnimo zdaj živeti glede na razum, to je tisto, kar

lahko storimo. Ne moremo spremeniti preteklosti, lahko pa spremenimo sedanost”. Mnogi starši ne znajo stvari razložiti otrokom, kaj lahko storijo? Marchesini pravi, da pozna besedila, ki krožijo po spletu, da bi otrokom nekako dali vero v določene ljudi ali skupine ljudi, a pravi, da jih ne bi govoril otroku: “Ne bi mu rekel, naj svoje življenje in svoje upanje izroči ne v roke političnih oblasti, kakor tudi ne v medicino. Še sam tega ne bi storil. Kaj bi storil jaz? Ugasnil bi televizijo. Poskrbel bi, da otroke obvarujem pred temi stiskami in strahovi. Poskrbel bi, da mislijo na tiste reči, na katere morajo misliti otroci – da se igrajo, gredo v šolo, so s prijatelji. Za vse drugo bodo poskrbeli odrasli, če so tega sposobni”. Ali pa ni ta panika znak omahujoče vere? “Vera ne omahuje, temveč je lepo izgubljena. Govori se o pandemiji, pa naj bo resnična ali ne, kaj pa napravijo cerkvene oblasti? Mar pomnožijo svete maše? Organizirajo procesije? Zahtevajo post in pokoro? Nikakor: odvzamejo edini vir rešenja, obhajanje svete maše, odvzamejo edini vir milosti, ki lahko reši ta svet in to državo. Namesto da bi dali Bogu dolžno čast in hvalo, mu jo odvzamejo. Obstaja strah pred okužbo? Prav, naj se obhajajo maše brez ljudstva! Namesto tega pa je edina misel izogibanje združevanju ljudi (ki molijo), da bi se izognili širitvi virusa. To je precej nad metafizično (presežna, op. A. V.), bi rekel. Mar ni to znak, da je naša družba, začenši pri vrhu, postala povsem materialistična in je izgubila vero?”.

Andrej Vončina

Posebna priložnost?

Drugačen post

Letošnji začetek posta je bil za mnoge, ki živimo v Furlaniji Julijski krajini, nenavaden, drugačen. Potem ko je deželna oblast zaradi koronavirusa razglasila izredne razmere, so namreč vse štiri škofije takoj sprejele deželno odredbo o zamrznitvi javnih srečanj in združevanja. Torej tudi maš, drugih obredov (pepelnica!), nauka in drugih srečanj po župniščih. Brez dvoma gre za “izzivalen začetek posta”, je prejšnji teden lepo zapisal škof Claudio Cipolla iz Padove, ki je vernike med drugim spodbudil k temu, naj razmislijo o njegovem izvornem pomenu. Čeprav se zdi, da je na pepelnico večina ljudi pozabila, je za mnoge še vedno pomembna tradicija. Ali je morda lahko še kaj več kot samo to? Letos je bilo marsikomu hudo, ker 26. februarja ni “doživel” pepela na čelu in slišal besed “Spreobrni se in veruj evangeliju”. Zakaj?

Tudi tak začetek posta je lahko posebna priložnost, posebna milost. Ker smo vajeni na preveč individualistično vizijo vere, ko se letos ne moremo srečevati, da bi v župnijskih skupnostih začeli ta posebni čas, imamo morda občutek, da nam brez skupnosti nekaj manjka. Tako ali drugače se župnijske skupnosti redno srečujejo pri obredih, da bi vedno znova obnavljale in nadaljevale svojo pot, zveste evangeliju. Da pišejo nove strani v svojo zgodbo odrešenja, da se napajajo pri zakramentih, da bi bili njeni člani luč in sol v svetu, v ka-

terem živimo. Pa tudi zato, ker so župnije marsikje še vedno pomemben kraj srečevanja, kjer se ljudje – od otrok do najstarejših – še povezujemo. Tak, drugačen post je lepa priložnost, da premislimo, na novo odkrijemo in okrepimo svojo osebno vero. Da se tako okrepijo tudi župnijske skupnosti. Da občutimo, kaj pomeni biti brez evharistije.

Nam manjka? Zakaj nam manjka? Da razumemo, kako velik dar imamo, ker živimo v državi, kjer velja svoboda veroizpovedi, kjer imamo na razpolago cerkve in duhovnike. Včasih smo morda preveč površni in površinski in pozabljamo, da vse to ni dano vsem kristjanom. Še vedno jih je po svetu na milijone preganjanih ali pa brez duhovnikov in torej brez zakra-

mentov. Zato je ta čas lahko odlična priložnost, da se morda otresemo navad ter bolj zavestno in goreče čakamo trenutke, ko se bomo lahko spet približali oltarju, če nam je to kaj več kot samo navada ali tradicija. Gospod nas še naprej kliče in čaka, tudi ko ne obiskujemo cerkva. Letos nas na neki način vabi, da ta milostni čas pred Veliko nočjo globlje in resneje doživimo v naših srcih, v naših domovih, sredi ljudi, s katerimi živimo. Začetek posta je lahko prav tako slovesen, čeprav se ne

začenja v skupnosti v cerkvi, ampak v samotni. Vseeno smo klicani, da se obračamo Nanj in da v sebi obnavljamo bratstvo s krščansko skupnostjo. Ne zapravimo te priložnosti in pustimo, da nas ta izziv spodbudi, da na drugačen način sprejememo milost letošnjega posta. V upanju, da bo Velika noč še toliko bolj praznična.

DD

Narodno gospodarstvo je temelj narodnega obstoja, njegove kulture in državnosti

Gosarjev pogled na slovensko gospodarstvo

Gosar je v bohinjskem predavanju *Osnovna narodnogospodarska in socialna vprašanja Slovenije* podal aktualne poglede na tedanje gospodarstvo in socialno problematiko na Slovenskem, in sicer glede na čas vojne, ki je že potekala, in s pogledom na po-vojni čas. Upal je, da bo zmaga nad nacifašizmom omogočila obnovo demokracije in reda in združitev Evrope, v kateri bi imela svoje mesto tudi samostojna slovenska država. V predavanju je poudaril predvsem potrebo po samostojnem narodnem gospodarstvu, ki je edino lahko materialna podlaga narodne države in poročila, da lahko narod preživi tudi vojne čase.

Da bi razumeli njegovo predavanje, je danes potreben vsaj enciklopedični oris njegove družbene in gospodarske teorije, ki je bila takratnim slušateljem poznana iz študija in javnih razprav. Sistematični očetv teorije je podal v svojem temeljnem delu *Za nov družbeni red (1933, 1935)*. Izhodišče njegove teorije je v tezi, da je narodno gospodarstvo temelj narodnega obstoja, njegove kulture in državnosti. Današnja neoliberalna ideologija globalnega gospodarstva zanika obstoj narodnega gospodarstva. Zato so tudi

slovenske poosamosvojitvene politike črtale ta pojem iz svojega besednjaka. S tem pa je izginila tudi skrb za narodno gospodarstvo in posledica so razprodaja narodnega premoženja, nebrzdana pozidava obdelovalne zemlje, uničenje mnogih domačih industrijskih panog, zmanjšanje prehranske samookskrbe za več kot polovico, plenilna privatizacija in veliko socialno razslojevanje. Praktično smo pristali v položaju kolonialne odvisnosti. V tistem času je edino ekonomist Mencinger opozarjal, da je v zmoti kmet, ki proda svojo njivo, da jo obdeluje sosed, sam pa se udiinja pri njem za pičel zaslužek. Mednarodni gospodarski tokovi so poznani že v predantični zgodovini in so danes nujnost, ker nobeno gospodarstvo ne more biti samozadostno. Toda podlaga politične suverenosti ostaja lastno narodno gospodarstvo. Gosar izhaja iz načela, da je narodna skupnost nosilec suverenosti in svojo suverenost v svetu lahko uveljavlja le kot narodna država. Narod razume kot občestveno (primarno) skupnost, ker imajo njeni pripadniki skupno zgodovino, kulturo, jezik, ozemlje poselitve. Zaradi te povezanosti narod deluje po načelu sožitja in medsebojne solidarnosti njegovih pripadnikov.

Le na tej osnovi pa je mogoče zgraditi socialno varno in trdno družbo. Zato je solidarnost prav tako eden bistvenih temeljev narodnega gospodarstva, enak kot uspešno vođeno in trdno gospodarstvo. Solidarnost je izraz moralne zavesti človeka in je več kot dobrodel-

nost, je osebna in družbena vršina, ki mora biti uzakonjena v pravnem redu demokracije države. Solidarnost kot družbena praksa pa lahko učinkovito deluje, če je na tem načelu organizirana celotna družba, ne le pravi red, ampak tudi socialne politike in gospodarstvo. Ker družba lahko uspešno deluje le v socialnem gospodarstvu,

je potrebno temeljito družbeno preoblikovanje, nov družbeni in gospodarski red, ki ga Gosar imenuje samouprava. Samouprava je zanj dejanska vladavina ljudstva, ki gradi demokracijo red od spodaj navzgor in s tem zagotavlja samostojno odločanje vsem državljanom in družbe-

ni iz več odborov, ki strokovno odločajo o področjih, ki jih zastopajo. S tem je omejen ideološko politični vpliv na delovanje države in uveljavljen strokovni pristop.

Gosar je pri domišljanju novega družbenega reda izhajal iz kritične analize predvojnih evropskih družb, ki so vse po vrsti tonile v totalitarne vladavine: nacizem, fašizem in boljševizem, ki pa so zavladali na osnovi formalno demokracijskih volitev. Vzrok za to je torej videl v formalni parlamentarni demokraciji političnih strank. Politične stranke namreč zasledujejo svoje ideološko politične cilje ali kar interese lastne stranke, ne pa interesov ljudstva. Tako se formalna demokracija sprevrže v partitokracijo, ta pa vodi v diktaturo. Da se stranke obdržijo na oblasti, morajo v parlamentu uveljavljati interese dejanske družbene moči, to je kapitala. Formalna demokracija postane transmisija interesov kapitala. Posledično je interes političnih strank in politikov ali diktatorja, da so lastniki ali upravljalci kapitala, ker s tem dobijo trajno družbeno moč. Tak pa je tudi osnovni model (neo) liberalne družbene in gospodarske ureditve danes. Zato Gosar vidi rešitev iz pasti avtoritarnih režimov ali partitokra-

cije strank, s tem tudi iz pri-meža kapitala, v uvedbi samouprave ljudstva.

Osnovni cilj vsake demokracije družbe so njena stabilnost, razvoj in blaginja ljudi. Prvi steber stabilnosti družbe je torej učinkovito gospodarstvo. Učinkovito pa je, če deluje po načelih sodobne ekonomske stroke, se pravi, da je zasnovano na zasebnem lastništvu in deluje po tržnem načelu. Zasebno lastništvo zahteva skrbno in odgovorno gospodarjenje, daje lastniku stvarno možnost odločanja o proizvodnji in porabi dohodka pa tudi omogoča njegov družbeni vpliv. Toda narodnega bogastva ne zagotavlja samo kapital, ampak izhaja tudi iz dela delavcev. Gosar ugotavlja, da je največje zlo, ki je krivo za socialno bedo, v tem, da vlada v modernem gospodarskem življenju izključno kapital, in ne delo. Podlaga pravičnemu družbenemu redu pa je delo, kar zagovarja tudi uradni družbeni nauk Cerkve. Da bi delo dobilo svojo vrednost, je potrebna korenita reforma kapitalizma. Delavec mora dobiti pravico do solastništva in s tem do soodločanja. Zato mora biti lastništvo razpršeno in dostopno vsem.

/ dalje
Peter Kovačič Peršin

Misel na 2. postno nedeljo

Dvigovanje za svetlejšo življenje

2. postna nedelja je posvečena Gospodovemu spremenjenju na gori. Dogodku so bili priča le trije apostoli, in sicer Peter, Janez in Jakob. Šele šest dni je minilo od Petrove izpovedi vere, ti trije pa so vsi Gospodovi ljubljani učenci, a vendar se tudi tokrat zgodi, da v ključnem trenutku spijo, a moramo vedeti, da se je, kot nam poroča evangelist Luka, spremenjenje zgodilo ponoči, zatorej ni nič čudnega, da so spali. Izročilo, da gre za goro Tabor, ki je 9 km jugovzhodno od Nazareta, izhaja od sv. Cirila Jeruzalemskega in sv. Hieronima. Spremenjenje je izraženo z izrazom "metamorfoza", kar navadno prevajamo kot "preobrazba", vendar nam evangelist hoče povedati, da je bila ta vidna z očesom. Obraz se Jezusu sveti kot sonce, kar je, čeprav imamo mi občutek rumene barve, najbolj bela možna barva, medtem ko imamo v slovenščini skladno z izvirnikom, da so postala oblačila bela kakor luč. To je bil torej trenutek, ko je Gospod deloma dopustil, da se je izkazala njegova blaženost, a le deloma, saj je na ta način, kakor nam pravijo sveti očetje, želel tri ljubljene učence pripraviti, da bi bili sposobni prenašati vse tisto hudo, ki se bo zgodilo v Jeruzalemu. Mojzes in Elija sta najpomembnejši osebi Stare zaveze, eden predstavlja postav, drugi pa preroke, z Jezusom pa sta se pogovarjala o njegovem odhodu s tega sveta

besedami in dejanji, pa tudi za vse naše opustitve. To dosežemo s postom in molitvijo. Pravzaprav je tako, da v življenju pridemo do pomembnih reči samo z odrekani, žrtvami in določeno pomočjo, za katero je pa vselej treba prositi. Post je podoba našega življenja, a tako kot se Jezusovo blaženo gledanje odseva, čeprav tu na omejen način, na njegovo telo in ga povečiča, tako se tudi naše dobro duhovno življenje odseva na naše siceršnje življenje. Tako, da je res danes podvig

takšen vzpon na goro, kar pomeni, da se odločimo za Božjo bližino, to pa potem tudi čim bolj skušamo uresničiti, vendar to ni nikdar zamen. Na gori je oblak, ki pomeni Božjo navzočnost, resnično Božjo navzočnost, zato še bolj kot neka splošna molitev, to spremenjenje na gori pomeni svete zakramente, kjer je Gospod resnično navzoč. Postni čas zato pomeni tudi izboljšanje našega zakramentalnega življenja, predvsem s pomočjo tistih dveh zakramentov, ki ju lahko pogosto prejemamo, to pa sta sveta pokora ali spoved in sveta evharistija, ko Sveto Rešnje Telo prejmemo pri svetem obhajilu. Če seveda sebe ne očistimo s pomočjo vseh orodij, ki jih imamo na voljo, potem v naša srca ne bo mogel prodreti noben žarek Božje milosti in torej blaženosti. Tako je, če evharistijo pojmujejo kot neko pravico, kakor se seveda pojmuje tudi sveto obhajilo, ni pa vse to velika

Božja milost, za kar bi se veljalo ustrezno in temeljito pripraviti, s postom, molitvijo, a tudi dobro in temeljito sveto spovedjo. Današnjemu človeku pa se zdi, da se ni potrebno iz zemeljske sivine dvigovati k Bogu. A potem naj se nikar ne pri- tožuje nad sivino življenja. Potrudimo se, da bi Božja milost razsvetlila naše življenje z blaženimi žarki, da bi lahko premagovali vse ovire in z radostjo v srcu nosili vsak svoj križ.

Andrej Vončina

Kako naj se ravnamo na volitvah?

Pismo našemu župniku – 7

Spoštovani gospod župnik!

V preteklih mesecih sem z velikim zanimanjem prebiral odgovore na vprašanja neke vaše župljanke. Tudi sam si želim nekaj odgovorov na vprašanja, ki Vam jih zastavljam v nadaljevanju. Upam, da boste – sami ali s kakšnim kolegom – našli čas in odgovorili tudi meni. Utegnilo bi me zanimati še druge bralce. Na političnem prizorišču poznamo g. Salvini, ki je posvetil Italijo Materi Božji in javno poljubil rožni venec. Isti minister pa je hkrati izjavil, da se ga zakon o splavu ne tiče. Stranka s takšno dvolično politiko za resnega katoličana seveda ni sprejemljiva, saj zagovarja splav, ki je največji zločin vseh časov. Cerkve je zelo jasno obsodila komunizem, socializem, nihilizem in druge moderne ideologije (glej: Nostis et nobiscum papeža Pija IX., Diuturnum in Humanum genus papeža Lea XIII.), ker je tudi v tistem času manjkala prava krščanska doslednost. Ni mi znano, da bi se poleg Cerkve tedaj tudi politične stranke tako odločno postavile splavu po robu.

Če bi se v našem času na volitvah pojavile stranke, ki bi odločno nasprotovale splavu, bi jih lahko ocenil tudi kot pripadnik slovenske narodne skupnosti. Saj vemo, da posledice splava zelo škodijo tudi naši skupnosti. Če tega ne rešimo, tudi drugega ne bomo mogli rešiti. Razumem, da z volitvami ne morem dobiti vsega, vendar si želim, da bi lahko, če ne morem izbrati najboljšega, izbral nekaj, kar je najmanj sla-

bo. A ker se nobena naša stranka izrecno ne zavzema za odpravo splava, sem v težavah. Kaj mi svetujete za naslednje volitve? Hvala in Bog vas živi! P. S.: Ne zamerite pa mi, prosim, ker se zaradi sramežljivosti nisem podpisal ...

Spoštovani gospod!

Hvala za pismo! Zelo dober odgovor na vaša vprašanja bi dobili v letošnjem Postnem pastirskem pismu slovenskih škofov (Post 2020). Kljub temu Vam na kratko odgovorim:

– Politiki se – še zlasti pred volitvami – zelo radi naslonijo na Cerkev in njene dejavnosti. Tako ni nič čudnega, da kdo v potrditev svojega prav "maha" s takšnimi ali drugačnimi verskimi simboli. Zgodi se celo, da ta ali ona stranka na "svojo stran" pridobi tudi kakšnega naivnega duhovnika, ki ji po nepotrebnem dela volilno

propagando - velikokrat celo v škodo!

– Koga voliti? Naj volimo glede na program stranke ali na kandidata, ki je zapisan na volilnem lističu? – Kandidati, ki so na volilnih listah, morajo zastopati programe strank, katerih zastopniki so. Program določene politične stranke lahko spoznamo tudi na volilnih shodih. Zelo nerodno je, če se volivci shodov svojih strank ne udeležujejo. Stranke, ki se ravnajo po krščanskih moralnih načelih, odklanjajo splav, evtanazijo ... Kristjani pa po svoji vesti ne moremo voliti tistih političnih združenj in njihovih kandidatov, ki zagovarjajo krščanstvu nasprotna moralna načela in dejanja. Rezultati volitev so vedno odraz političnega pa tudi moralnega prepričanja družbe v določenem volilnem okraju ali državi.

A. K.

Kratke

Gorica / Predavanja SD Sončnica

Skupnost družin Sončnica iz Gorice vabi na niz predavanj, ki bodo potekali v dvorani Franca Močnika v Gorici ob 20. uri. Na prvem bo v četrtek, **5. marca 2020**, dr. Nada Trtnik govorila o temi Za bolj ljubeči partnerski odnos (razumevanje sebe za večjo kvaliteto medsebojnih odnosov).

V četrtek, **12. marca 2020**, bo gost goriškega večera Andrej Perko, govoril pa bo o reševanju stisk na radikalen in uspešen način. Perko je doktor psihologije in specialist kliničnopsihološkega svetovanja. Dolga leta je bil koterapevt in sodelavec dr. Janeza Ruglja, zdaj pa nadaljuje njegovo delo. Že več kot 20 let vodi terapevtske skupine ljudi s težavami in stiskami po modificirani Rugljevi socialno-andragoški metodi. Dr. Rugelj je svojo metodo opisal v mnogih knjigah (npr. Pot samouresničevanja) in strokovnih člankih. Pri asistenci ljudem v raznih težavah je uvedel preko 50 t. i. terapevtskih sredstev (VTS). Kot terapevt se je posluževal avtoritativnega vodenja skupin. Izpolnjevanje zahtev programa omogoči človeku v stiski, da spremeni način življenja, ga dvigne na visok kvaliteten nivo in s tem težave reši po načelu rešitve druge vrste.

POGOVOR Tania Primožič

“Zelo sem ponosna na svojo odločitev, saj sem bila pogumna!”

Septembra lani sem se pogovarjala z gospo Nadjjo Sosol, lastnico zgodovinske trgovine Il bottone - Gumb, ki se nahaja na goriškem Travniku, ob stavbi, v kateri ima sedež naše uredništvo. Gospa se je po štiridesetih letih odločila, da bo svojo trgovino zaprla, a zelo ji je bilo težko ob misli, da bi ostal prostor prazen, zapuščen, kot je marsikateri drug v Gorici. Zaskrbljena je bila, da bi ne našla dovolj pogumne osebe, ki bi dejavnost prevzela. V obdobju, ko je razprodajala vse, kar je imela na zalogi, in je v trgovino zahajalo veliko kupcev, ji je priskočila na pomoč izkušena in energična prodajalka, ki se je nazadnje odločila, da bo sama prevzela dejavnost. Nasmejana gospa je vljudno pristala na pogovor.

Prosim, da se predstavite bralcem Novega glasa.

Ime mi je Tania Primožič. Doma sem iz Sovodenj ob Soči, stanujem pa v Gorici.

Kdaj ste postali nova lastnica trgovine Il bottone?

Uradno sem postala nova lastnica trgovine 4. februarja letos.

Ste bili prej že zaposleni kje drugje?

Vedno sem bila zaposlena v trgovinah z oblačili. Vse trgovine so bile v Gorici, na Korzu. Moja zadnja delovna izkušnja je bila v trgovini z otroškimi oblačili, kjer sem delala celih

trebujemo, najdemo na spletu ali v veleblagovnicah. Kako to, da ste se odločili, da prevzamete majhno trgovino v mestnem središču?

Ljudje še vedno radi zahajajo v

tu ali v veleblagovnicah ne najdejo. Največ kupcev je srednjih let ali starejših, opažam pa, da se stvari pačasi spreminjajo in se veliko mladih odloči, da stopi v trgovino, raje kot da bi brskali po spletu. Zelo pomemben je osebni odnos, ki ga prodajalka ustvari s svojimi strankami. Sama se posebno trudim, da sem vedno vljudna, nasmejana in dobro svetujem svojim strankam.

Ali lahko primerjate prejšnje delovne izkušnje z novo poklicno potjo, ki ste jo izbrali?

Celo življenje sem bila odvisna delavka, zdaj sem sama gospodinja. Seveda ni lahko. Zdaj imam veliko več odgovornosti, a sem kljub vsemu srečna - to delo mi prinaša veliko zadoščenj in zelo ponosna sem na svojo odločitev, saj sem bila pogumna!

Je bilo naporno ali ste bili zadovoljni že od vsega začetka? Ste se že uvedli v nov poklic?

Že od vsega začetka sem bila zelo zadovoljna. Sicer ni bilo lahko, ker sem prej prodajala oblačila za otroke, zdaj pa se ukvarjam s popolnoma drugačnimi izdelki. Prodajam spodnje perilo, nočne srajce, nogavice,

Foto Kat

enajst let. Ko je trgovina zaprla, sem bila leto dni doma, septembra lani pa me je gospa Nadja vzela v službo, da bi ji pomagala med razprodajami.

Živimo v času, ko vse, kar po-

trgovine, še posebno v take, kot je moja. Izdelke hočejo videti, jih vzeti v roke in se umirjeno odločati za nakup. Pri meni dobijo nasvet, prijaznost in seveda take drobne stvari, ki jih na sple-

enega". Tako bi npr. med stanovanjsko cono v Štandrežu in industrijsko cono morali biti "varovalni pasovi", ki pa jih ni. Zdaj je jasno, da so industrijsko cono zgradili preblizu naselja, kar zdaj dela tehnikom težave pri izdelavi načrta proti hrupu. Do dokončne odobritve načrta bo prišlo v začetku aprila; občani imajo še nekaj časa za pripombe in nasvete, ki jih lahko naslovijo na občino, kot določa pravilnik. Dobro bi bilo, da se oglasi čim več kulturnih in političnih delavcev, saj bo potem prepozno za jamranje.

Karlo Nanut

Stranka Slovenska skupnost izraža globoko in občuteno sožalje družini in ožjemu sorodstvu ob težki izgubi dragega

JOŽKA MARAŽA,

ki je bil član sovodenjske sekcije in stranko zastopal v sovodenjskem občinskem svetu.

Sporočamo, da bo pogrebna maša za našega dragega

JOŽKA MARAŽA

v petek, 6. marca, ob 19. uri v župnijski cerkvi sv. Marka v Rupi.

SVOJCI

PEPI ŠFILIGOJ

iz Pevme je 26. februarja praznoval svoj 80. rojstni dan.

Še obilo pevskih vaj, nastopov in zdravih dni mu želijo vsi pevci MOŠKEGA ZBORA ŠTMAVER in ČLANI DRUŠTVA SABOTIN.

gumbe, zadrge in najrazličnejše vrste pozamenterije, gospa Nadja pa me je lepo sprejela, veliko me je naučila in vzpostavili sva lep odnos, tako da sem se kmalu uvedla v nov poklic. Spodbudila me je, naj prevzamem dejavnost, prav v tem smislu pa so me nagovarjale tudi naše redne stranke, saj je Il bottone še zadnja taka trgovina v Gorici.

S katerimi težavami se trenutno soočate pri svojem delu?

Najhujše težave imam z birokracijo. Z novo blagajno vodim nov sistem sporočanja računov in dohodkov davčni upravi, ki poteka, tako kot elektronsko fakturiranje, po spletu. Zelo moram biti pazljiva, poleg tega pa je morala biti januarja trgovina zaprta iz povsem birokratskih razlogov. Tudi februarja je bilo malo prodaj, po štirimesečnih razprodajah pa sem morala nabaviti veliko novih artiklov. Vsekakor sem pozitivna. Spomladi, z novo sezono, se bodo prodaje gotovo povečale in jaz bom kljub vsemu vztrajala. Celo življenje sem si želela imeti svojo dejavnost.

Ali vam gospa Nadja, prejšnja lastnica trgovine, še vedno priskoči na pomoč?

Gospa Nadja mi rada priskoči na pomoč, ko jo vprašam za nasvet. V zadovoljstvo in ponos mi je, da sem se od nje veliko naučila in da mi je znala posredovati svojo dolgoletno izkušnjo.

Mislite ponudbo izdelkov v vaši trgovini spremeniti, kaj dodati? Poslušate z istimi dobavitelji, ki so sodelovali z go-

spo Nadjjo?

Ponudba bo ostala približno ista, saj, ponavljam, ta je še zadnja trgovina v Gorici, v kateri lahko stranka kupi gumb, zadrgo ali nekaj centimetrov traka. Z veseljem sem spoznala, da gospodinjje še živajo in da k meni v trgovino prihajajo tudi mladi. Nedvomno bom nabavila tudi nekaj novih artiklov, namenjenih mlajšim strankam - nove pižame in modrice za mlajše gospe. Še vedno bom redno poslovala z istimi dobavitelji, saj sem imela v teh mesecih možnost jih spoznati in ustvariti z njimi izredno pozitiven delovni odnos.

Kaj vam je v največje zadovoljstvo?

V veliko zadovoljstvo mi je, da sem s svojimi strankami vzpostavila lep odnos, da mi zaupajo. Navdušena sem, ko je trgovina polna, a zelo me veseli, da stopijo ljudje do mene tudi samo zato, da me pozdravijo. Na Travniku mi je lepo, iz srca upam, da bom ostala lastnica trgovine do upokojitve, tako kot gospa Nadja. V ponos mi je, da so moje stranke navdušene, da sem se odločila, da odkupim trgovino, ki je "zgodovinska", saj vsi vedo, da je na Travniku, zraven Katoliške knjižarne, trgovina Il Bottone!

Najlepša hvala za pogovor. Vsi na Travniku vam želimo, da bi uspešno, energično in z nasmehom na obrazu vodila svojo dejavnost še mnogo let, tako kot prijazna gospa Nadja.

Katja Ferletič

Po predstavitvi v goriškem občinskem svetu

Proti zvočnemu onesnaževanju

Novi načrt proti hrupu v raznih mestnih predelih so poimenovali *Piano di zonizzazione acustica*; njegov bistveni pomen je ta, da bi z njim določili posebne omejitve hrupa v najbolj kočljivih delih Gorice, npr. v bližini šol, bolnišnice. Zavarovati pa bi bilo treba predvsem kraje, ki proizvajajo več hrupa: to so obrtna in industrijska območja. Nedavne študije kažejo, da je hrup danes eden glavnih vzrokov slabšanja kakovosti življenja. Za Štandrež je ta načrt pomemben predvsem zato, ker imamo v bližini industrijsko cono in skozi vas teče gost promet, kar povzroča težave prebivalcem. Načrt, o katerem govorijo že od leta 2007, so goriški odborniki predstavili v občinskem svetu 3. februarja. Potrjen je bil z večino glasov; precej svetovalcev pa je volilo proti. "V bistvu", pojasnjuje odbornik za okolje Francesco Del Sordi, "gre za nekakšen regulacijski načrt proti hrupu, ki je le tehnične narave. Mesto smo razdelili na šest območij in postavili meje za določene količine decibelov, ki bi jih ne smeli preseči". Polemike so se začele že na občinski seji. Odbor-

niku so očitali, da načrt sploh ni tehnične narave, saj je občina znatno zvišala mejo hrupa v raznih predelih mesta in ni upoštevala potrebe občanov in niti gostote stanovanj v posameznih okrajih. Najbolj so prizadeta območja v Štandrežu, na Svetogorski ulici in v središču mesta, ker so upoštevali le dejstvo, da je tam precej prometa. Štandrež so uvrstili v tretji in četrti razred; tu so določili mejo 60 dB podnevi in 50 dB ponoči. Meja hrupa se za stanovanja, ki so v bližini industrijske cone, dvigne še za 5 dB. Po evropskih smernicah iz leta 2002 hrup, ki "presega 40 decibelov, že precej negativno vpliva na zdravje oseb". Tudi Svetovna zdravstvena organizacija priporoča, da imamo prag 40 dB "kot mejno vrednost za zaščito vseh državljanov, vključno tistih, ki spadajo v najbolj ogrožene kategorije".

Na občini smo pred dvema letoma predstavili peticijo, ki jo je podpisalo 1.600 občanov in s katero smo hoteli doseči, da se z načrtom proti hrupu zagotovi okoljska akustična kakovost. Med pogovorom z domačini smo izvedeli tudi, da imajo

ljudje, ki stanujejo v bližini industrijske cone, zaradi hrupa in smradu vedno zaprta okna. Pri podrobnih analizi akustičnega načrta se jasno vidi, da v nekaterih predelih mesta razredne omejitve hrupa ne upoštevajo zakonodaje, po kateri "med različnimi sosednjimi območji, v skladu z veljavno zakonodajo, ne sme biti zvočnih preskokov v razredu, tj. razlike med sosednjimi območji, ki so večje od

enega". Tako bi npr. med stanovanjsko cono v Štandrežu in industrijsko cono morali biti "varovalni pasovi", ki pa jih ni. Zdaj je jasno, da so industrijsko cono zgradili preblizu naselja, kar zdaj dela tehnikom težave pri izdelavi načrta proti hrupu. Do dokončne odobritve načrta bo prišlo v začetku aprila; občani imajo še nekaj časa za pripombe in nasvete, ki jih lahko naslovijo na občino, kot določa pravilnik. Dobro bi bilo, da se oglasi čim več kulturnih in političnih delavcev, saj bo potem prepozno za jamranje.

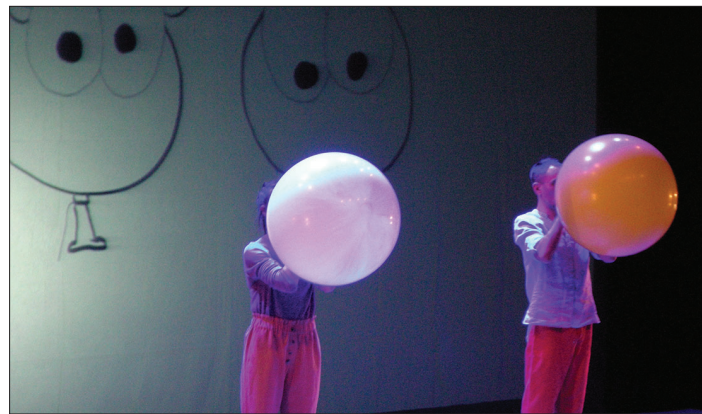
Karlo Nanut

Goriški vrtljak / Abonma Veliki polžek

“Predstava za otroke, ki je, karkoli se ji zdi”

Lahko se smeje ali joče, res karkoli se ji zahoče". Tako pravijo stih, ki na spletu predstavljajo izvirno zamišljeno in izvedeno predstavo za otroke *OHO* v produkciji Zavoda EN-KNAP. Abonentom Velikega polžka, učencem od tretjega do petega razreda osnovnih iz Gorice in Doberdoba, jo je v pogled hudomušno ponudil Goriški vrtljak, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju s SNG Nova Gorica, ob pokroviteljstvu Dežele FJK in Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Predstavo brez besed sta s poudarjeno izrazno mimiko in zelo gibčnimi gibi ter kretnjami izoblikovala Kristina Alksova in Loup Abramovici. Sa-

milni mehurčki ali kot balona, ki ju v začetku napihujeta, v ozadju pa njuno početje spremljata simpatična ilustrirana balončka, ki kot v risankah spreminjata izraza, odražajoča trenutna počutja oz. čustva. Kar se dogaja na odru, je, kot so napisali ustvarjalci, "nekaka mešanica nemega filma, risanke in gledališča". Lahkotni duhovito-hudomušni prizori, ki se vrstijo kot asociacije in sledijo zvočni predlogi, spodbujajo otroško domišljijo in male gledalce vabijo, naj hipno porajajoče se zgodbe še sami nadgradijo po lastnem domišljijemskem poletu. V dobi vsakovrstnih tehnoloških naprav, ki se jih poslužujejo tudi otroci, otroška fantazijska krila morda nimajo več takega zama-

ma sta si tudi zamislila to nenavadno glasbeno-gibalno uprizoritev, ki jo je režiral Bojan Jablanovec. Z avtorsko glasbo pa jo je opremil Andrej Fon. Soustvarilo jo je sicer še veliko drugih oblikovalcev. Izvajalca sta gledalce popeljala v domišljijski svet v ritmu glasbe, kjer se drobne zgodbe pojavljajo in razblinjajo kot

ha kot včasih. In prav to spodbuja predstava: naj se gledalci prepustijo valovom domišljije, ki nima nikakršnih spon in lahko svobodna zajadra kamorkoli. Res nenavadna predstava, ki je nekatere otroke navdušila, druge, tiste "bolj" racionalne, pa malce manj.

IK

KATOLIŠKA KNJIGARNA v sodelovanju z založbo **MLADIKA** vabi na kavo s knjigo

Darinka Kozinc
Les Slovènes

Z avtorico se bo o njeni knjigi, ki z novimi pričevanji osvetljuje življenje aleksandrink, pogovarjala urednica založbe Nadia Roncelli

v sredo, 11. marca 2020, ob 10. uri v prostorih knjižarne na Travniku 25

Dogodek je del kulturnega programa knjižarne, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

JAK

JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje

PrimoRoma
DARINKA KOZINC

Sovodnje ob Soči

Opozicija opozorila na vprašanje razvoja turizma, gospodarstva in kmetijstva

Na zasedanju občinskega sveta v Sovodnjah ob Soči, v četrtek, 27. februarja, so svetniki in svetnice skupine Korenine in bodočnost postavili kar nekaj vprašanj v zvezi z javnimi deli in z občinskim proračunom za leto 2020. Pred tem so podprli odobritev spremembe v regulacijskem načrtu, ki zmanjšuje pas zemlje med stanovanjskimi hišami v Sovodnjah in tamkajšnjim pokopališčem. Prav tako so podprli spremembo pravilnika za ekonomat, potrditev pravilnika o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov ter opredelitev strateških ciljev na področju varstva posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov. Podprli so tudi prodajne cene zemljišč in zgradb, namenjenih bivanju in gospodarskim dejavnostim, načrt odtujitve in vrednotenja nepremičnin za leto 2020 ter posodobitev dvoletnega načrta za nabavo blaga in storitev. Svetniška skupina je tudi sprejela, da ostaneta nespremenjena tarifa za pristojbino TARI za odvoz smeti in občinski dodatek na davek IR-PEF. Svetniki občinske skupine Korenine in bodočnost tudi z zadovoljstvom sprejemajo dejstvo, da poteka prevajanje skle-

pov v slovenski jezik in da bo v prihodnje mogoče prejemati gradivo tudi v slovenščini. Pri točki, ki je zadevala triletni načrt javnih infrastrukturnih del za obdobje 2020-2022 in letni seznam investicij za leto 2020, je svetniška skupina opozorila na nizke vsote, namenjene izrednemu vzdrževanju poslopij osnovnih šol, kotalarske ploščadi, nogometnega igrišča ter javne razsvetljave. Občinsko upravo so svetniki in svetnice iz opozicijskih klopi spodbudili, naj se loti reševanja strukturnih težav kotalarske ploščadi, ki so večkrat vzrok za odpoved treningov oziroma iskanja drugih krajev za vadbo. Ob obravnavi občinskega proračuna za leto 2020 in posodobitve poenostavljenega Enotnega programskega dokumenta je opozicijska skupina Korenine in bodočnost ugotavljala, da je na postavkah za turizem, gospodarski razvoj, kmetijstvo, alternativne vire energije in mednarodne odnose zelo malo sredstev ali pa jih sploh ni. Opozicijska svetniška skupina je mnenja, da so to ključna področja, na katerih bi morala občina spodbujati in povezovali vse tiste subjekte, ki prihajajo na teh področjih. Če v prihodnje le-ta ne bodo rastla in se

razvijala, ne bo mogoče zaježiti demografskega upada, ki ga občina beleži že vrsto let, bodisi zaradi manjšanja števila rojstev bodisi zaradi odseljevanja. Svetniška skupine Korenine in

bodočnost vabi občane, naj se udeležijo javnega srečanja, ki ga prireja občina Sovodnje ob Soči v ponedeljek, 9. marca, v zvezi s skorajšnjim zaprtjem Prvomajske ulice.

Svetniško vprašanje svetnice Tatjane Devetak

Občinska svetnica liste Korenine za bodočnost je postavila sovoedenjski občinski upravi vrsto svetniških vprašanj v zvezi s cesto pri Devetakih na Vrh Sv. Mihaela, ob kateri naj bi postavili ograjo, ker ob njej teče jarek. Cesta je zelo ozka, zato je posebno nevarno, ko se srečata dva avtomobila, pa še razsvetljave ni. Pri pokopališču bi bilo dobro, da bi spet postavili ogledalo in da bi zamenjali ali očistili table ob vhodu v vas. Dobro bi bilo tudi, da bi postavili kažipot za Vrh pri pošti v Sovodnjah ob Soči in tudi v Rubijah. Nazadnje svetnica poziva občinsko upravo, naj poskrbi za čiščenje parcel ob cesti, ki pelje na Vrh, pri zaselkih Devetaki in Črnci. Drevesa so namreč zelo visoka in visijo nad cestiščem. Svetnica predlaga, naj to storijo lastniki parcel, v nasprotnem primeru, naj jim občina naloži globo. Mogoče pa bi to, po mnenju svetnice, napravil tudi kak drug vaščan, ki bi si drva odžaganih dreves nato lahko odpeljal na dom. Prepričana je, da je treba upoštevati občinske odredbe v dobro vseh prebivalcev Občine Sovodnje ob Soči.

no, boljše vino in torej spet veselje, je za to vedela le peščica lju-

di. "Na tak način deluje v našem življenju. Marsikaj je že narejeno". Največji čudež v Kani galilejski pa je bil, je še dejal pater, da so učenci verovali v Jezusa, da on lahko da novo vino in pravo ljubezen. Končno so le doumeli, da je izvir veselja Gospod, je sklenil p. Ivan, ki je še z marsikatero drugo mislijo in intuicijo razprl poslušalcem pogled na eno izmed najbolj znanih evangeljskih zgodb, ki pa se je tokrat razodela v čisto novi luči. Iz duhovnije sv. Ivana obveščajo, da lectio divina, ki je bila napovedana za 6. marec, odpade.

Predavanje ZCPZ - Gorica

Združenje cerkvenih pevskih zborov – Gorica prireja in vabi na prvo letošnje predavanje z naslovom KONCERT V SAKRALNEM PROSTORU – KAKO SESTAVITI SPORED SKLADB, ki bo potekalo v sredo, 11. marca 2020, ob 20.30 v župnijskih prostorih v Štandrežu. Srečanje bo vodil duhovnik g. Karel Bolčina. Predavanje, ki spada v širši sklop srečanj za zborovodje, organiste in pevce, ki bodo potekala čez celo leto, prirejajo v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete.

revije, ki je bila tudi tekmovalna, tako da je bil naš zborček deležen tudi pokala za moške zборе. Najino prijateljstvo se je po tem snidenju trdneje zasedlo. Tesneje sem se z Jožkom povezal po novem letu 1963, ko sem na povabilo prof. Dragotina Butkoviča prevzel orgljanje in vodenje cerkvenega pevskega zbora v Rupi. Po smrti prof. Mirka Fileja, leta 1962, nam

je zmanjkala gonilna sila v kulturnem in pevskega izražanju, katere pobudnik in motor je bil prav prof. Filej. Vsak po svojih močeh smo skušali to delo nadaljevati. Jaz sem kot pevec pri mešanem zboru iz Gorice, predhodniku današnjega zbora Lojze Bratuž, imel na razpolago lepo število moških glasov, isto je veljalo pri pevskega zboru Rupa ter soustanovitelj in vselej je prišla pobuda, da bi postavili neki reprezentančni moški zbor s sedežem v Gorici. Pri tej pobudi je bil soudeležen tudi Jožko; poleg njega še Stojko s Peči, dr. Šturm, dr. Bratuž, Viktor Prašnik in Bogomir Špacapan, vsi iz Gorice. V pozni jeseni leta 1964 smo se sestali na prvi vaji v Gorici. Od takratnih približno dvajset pevcov se je število članov pevskega sestava krepilo in množilo. V začetku sezone leta 1966 smo želeli, da bi ta naš novonastali moški zbor dobil tudi pravni status. Izpeljali smo vo-

Obvestila

Občina Sovodnje ob Soči, KD Sovodnje in založba Mladika vabijo na predstavitev knjige **Darinke Kozinc Les Slovenes**. Z avtorico se bo pogovarjala urednica Nadia Roncelli v četrtek, 5. marca, v občinski knjižnici v Sovodnjah.

Vpis k pošolskemu pouku 2020/21 v Mladinskem domu je možen od 3. marca dalje in do izčrpanja razpoložljivih mest.

S predvpisom si gojenci zagotovijo 25 % popusta pri vpisnini ter brezplačno sodelovanje pri vseh ostalih rednih dejavnostih. Informacije na sedežu v Gorici - ul. Don Bosco 60 (torek in četrtek 16.00-18.00) ali na tel. 366-6861441.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 14. marca, za dan žena, izlet v Tolmeč (Tolmezzo) z ogledom muzeja Museo Carnico delle Arti Popolari - Michele Gortani. Muzej prišteva k najpomembnejšim te vrste v Evropi. Predstavlja dragoceno etnografsko zbirko, ki zaobjema obdobje od 14. do 19. stoletja. V tridesetih prostorih so razstavljeni izdelki in umetnine, ki prikazujejo življenje in tradicijo prebivalcev Karnije v minulih časih. Ogledu bo sledilo druženje v restavraciji Belvedere v Tricesimu (UD). Vpisujejo do 6. marca po tel. 0481-884156, 328-6360744 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 7.30 iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vaji blizu pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 7.30 iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in pri "Zlatki" do Pilošča, od koder bosta nadaljevala pot v Tolmeč. Vrnitev domov v večernih urah.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na

bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Darovi

Za misijonarja **Danila Lisjaka**: v spomin na Jožkota Maraža daruje N. N. 50 evrov.

Sožalje

Ob težki izgubi dragega očeta sočustvujemo s kolegico prof. Iris Risežari in izrekamo iskreno sožalje njej in vsem domačim. Komeljovci

Ob težki izgubi dragega očeta Slavka izreka globoko sožalje organistu, zborovodji in pevcu Silvanu Zavadlavu in družini Prosvetno društvo Štandrež.

Ob izgubi dragega očeta Slavka izreka iskreno sožalje organistu in tajniku ŽPS Silvanu Zavadlavu in družini Pastoralno področje Soča-Vipava.

Ob slovesu dragega očeta Slavka izrekamo iskreno sožalje odborniku Silvanu Zavadlavu in vsem svojem. Odbor Združenja cerkvenih pevskih zborov - Gorica **Ob izgubi očeta** izrekajo globoko sožalje Donatelli Serafino in svojem upravn Občine Števerjan in člani stranke Slovenska skupnost za Števerjan.

Zahvala

Zahvaljujemo se g. Karlu Bolčini in msgr. Renatu Podbersiču za opravljeno pogrebno bogoslužje za **pokojnega Aleša Radaellija** 29. februarja 2020 v mirenški cerkvi in na pokopališču. Zahvala naj gre tudi pevskega zboru župnije Miren za čudovito petje in vsem, ki ste kakorkoli pripomogli in pospremili pokojnega na zadnji poti. S hvaležnostjo Anna Mozetič Radaelli in ostali sorodniki

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 6. marca 2020 do 12. marca 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedi vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 6. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 7. marca** (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju. **Nedelja, 8. marca**, ponovitev oddaje Okno v Benečijo. **Ponedeljek, 9. marca** (v studiu Katja Volpi): Človek skozi tisočletja. **Torek, 10. marca** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 11. marca** (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Prikrivanje in razkazovanje v živem svetu. - Izbor melodij. **Četrtek, 12. marca** (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Slovo od pevca in prijatelja

Jožku Maražu v trajen spomin

V ponedeljek, 24. februarja, sem prejel telefonsko sporočilo, da je ravnokar preminil eden izmed prvih pevcev moškega pevskega zbora Mirko Filej in tudi pevec domačega pevskega zbora Rupa-Peč. Čeprav sem bil pri zadnjem obisku seznanjen, da je njegovo zdravstveno stanje resno ogroženo, se upanje le upre hujšemu, a tokrat vsa zdravniška nega ni bila uspešna. Odšel je za ženo Emo, ki se je komaj pred dobrim mesecem poslovila od tega sveta. Novica me je občuteno prizadela, saj sva z Jožkom bila velika in iskrena prijatelja. Jožka sem spoznal po naključju,

saj so razdalje pred 60 leti bile zelo velike, vendar pa je zaradi najine zaposlitve v sami Gorici prišlo do snidenja. V podjetje, v katerem je bil on zaposlen, sem zahajal po nakupih. Pravi pri nakupih, po pevski reviji Cecilijanka, ki je potekala v stavbi na Placuti leta 1958, sem Jožka tudi spoznal. Predstavil se mi je kot pevec zbora Rupa, v katerem je pel na isti reviji, jaz pa sem prav takrat s svojimi fanti - prvič izven domačega kraja Jazbine - vodil naš domači pevski sestav. To je bilo res naključje, saj me je moj profesor klavirja in teorije, pokojni Mirko Filej, zato spodbujal in pomagal, da smo se lahko udeležili te pevske

prečenljivo delo za narod in Božjo čas. Tvoj zgled naj spodbudi naše mlade fante, da bi z veseljem in čutom dolžnosti pristopili k našim vrstam in tako še naprej posredovali našo lepo slovensko pesem, saj je bila tvoj moto pesem *Naj čuje zemlja in nebo*. Srčno zahvalo ti izrekajo sopevci, jaz pa neizmerno zahvalo za tvoje prijateljstvo in zvestobo prijatelju in zborovodji. Hčerkam Adrijani, Elizabeti in Bogdani ter njihovim družinam, sorodnikom in prijateljem naj gre iskreno sožalje pevcov zbora Mirko Filej in Rupa-Peč. Dragi Jožko! Spočij se v miru v družbi svoje drage žene Eme, ki ti je v večnosti pripravila zaslužen prostor. Nasvidenje nad zvezdami!

ZK

Abonmajška sezona SSG v Gorici / Samo konec sveta

Ko odmaknjenost in odtujenost pretržeta družinske vezi

Kolikokrat nam je bilo v življenju žal, da nismo dragi osebi izrekli prijazne, tople besede, ki smo jo občutili v srcu, a nam ni uspelo je izustiti iz različnih razlogov. Še našemu velikemu Ivanu Cankarju je na duši ostal tak neizbrisen madež, ker se materi ni opravičil, ko jo je kot mlad študent zatajil pred svojimi vrstniki.

Neizrečene besede, ki kljujejo v srcu, ker bi rade prišle končno na dan, a ne morejo, odmaknjenost, odtujenost od domačega okolja, predvsem pa od lastne družine, rezko in boleče občuti protagonist drame *Samo konec sveta*. Pod zelo prodornim naslovom *Juste la fin du monde* jo je napisal francoski igralec, režiser in pisatelj Jean-Luc Lagarce (1957-1995), eden izmed najbolj uprizarjanih sodobnih avtorjev. V času svojega kratkega življenja je bil sicer znan le redkim. Tako je ustanovil svojo gledališko skupino in z njo uprizarjal svoja dela in druge avtorje, kot sta Beckett in Marivaux. Šele v zadnjih letih so njegova dela dosegla sloves v Franciji in drugod. Igro *Samo konec sveta* je napisal l. 1990, ko je že vedel, da je okužen z AIDS-om in da gre njegovo zemeljsko življenje h koncu. Zaradi tega bi morda lahko v igri našli kakšne avtobiografske vzporednice. A mimo tega je to zelo globoka, izpovedno močna drama, čeprav se večkrat dialogi, pravzaprav monologi nastopajočih oseb kot usahli studenec iztečejo v molk. Ta pa je poln tiste nedopovedljive praznine in odtujenosti, v katero

so zapadle vse dramske osebe. Še posebej je to drama štiriintridesetletnika, ki se po dolgih letih vrne domov k materi, mlajši sstri in bratu, ki je poročen, a svoje svakinje ni še nikdar videl. S svojci je namreč imel stik le po pismih. Samo iz teh je kaj izvedel o rojstvu svojih nečakov in spremembah v družini. A med tem časom je med njimi zazijala taka praznina, ki je ne morejo zapolniti ne njegova vrnitev v domače kraje, na nekdanji dom, ne pogovori, ki se nikakor ne morejo razživeti. Zdi se, da izrečene besede še bolj poglobljajo razdaljo, ki jih zmeraj bolj oddaljuje. Tudi njegov sklep, da jim bo sporočil svojo bližnjo smrt, ostane le lebdeča, neizpolnjena obljuba. Od njih odide, ne da bi tega sploh omenil, še bolj prazen in nepotešen.

Igra *Samo konec sveta*, v izvrstnem slovenskem prevodu Suzane Koncut, ene izmed nagradjenk letošnjega Prešernovega sklada, je, poudarjajoč prav to osamljenost in samoto in nezmožnost vzpostavljanja pogovora in razumevanja stiske bližnjega, doživela premiero v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu 7. februarja 2020 na velikem odru Kulturnega doma. Goriški abonenti SSG so si jo lahko ogledali v ponedeljek, 17. februarja, (matinejo naslednji dan pa višješolci) v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Oder je ravno pravšnji tudi za take intimne izpovedne drame, pa tudi ravno prav velik, da sta se na njem tudi scensko zelo začutili

praznina in samota, ki domujeta v srcih protagonistov. Režijo drame je podpisal že dolgo let prvak ansambla našega gledališča, Vladimir Jurc, ob svojem sedemdesetem življenjskem jubileju. Jurca poznamo predvsem kot mojstrskega izoblikovalca neštetih raznolikih vlog. Zaupane mu like vselej izrisuje zelo nadrobno, uglajeno in z natančno psihološko poglobitvijo njihovih značajskih odtenkov, tako da s telesom in duhom živo stopijo pred publiko. Prav tako izbrušena, jasna, zelo intenzivna, brez kakršnih odvečnih dodatkov je njegova režija. Protagonisti so na skoraj izpraznjenem odru; na njem se zvrstijo le nekateri premišljeno izbrani scenski elementi (tla pokriva suho listje - simbol minevanja, ob koncu pa naletava sneg), ki si jih je zamislila Bjanka Adžić Ursulov (po naključju Jurčeva soletnica), ki je izbrala za protagoniste sodobna oblačila. Pomenljiva je pri tem črna, v katero je oblekla protagonista Louisa - Romea Grebenška, ki ravno tako povedno stopa bos po odru. Prav tako bos je tudi avtor glasbe Denis Beganovič, ki se pojavlja v ključnih trenutkih s svojo pozavno. Njegova glasba trpko in s slutnjo neizbežnega zapolnjuje tišino ob protagonistu Louisu in stopnjuje napetost. Ta je skozi celotno predstavo zelo prisotna in občutna. Gledalec ima občutek, da se bo zdaj zdaj kaj raztreščilo... Napetost in trpkost je na obraznih mišicah skozi celotno dogajanje ohranil Romeo Grebenšek,

ki se je po nekaj letih vrnil na oder SSG in je tudi s svojim vitkim telesom in vdolbenimi lici zelo prepričljivo in občuteno opisal bolnega Louisa in mu dal pri tem zelo ekspresiven psihološki izris. V njegovi upodobitvi je med družinskimi člani Louisova prisotnost zelo markantna, čeprav večji del nemo sedi pri mizi z njimi in posluša njihove samogovore, saj niso zmožni prisluhniti drug drugemu. Tako nekam v svoj svet zagledana je tudi mati v upodobitvi Maje Blagovič; prav ona bi morala biti vezna nit med otroki, a ji to ne uspeva. Louisovega brata Antoina, ki v sebi goji neko zagrenjenost, ljubosumnost, ki včasih bruhne na dan kot zatrt jeza, je poudarjeno orisal Primož Forte. Tina Gunzek je lik Antoinove žene Catherine orisala kot tankočutno, prijazno, občutljivo žensko, ki jo močeve reakcije včasih spravljajo v negotovost in neodločnost. Sara Gorše, gostja v SSG, je odigrala Louisovo mlajšo sestro Suzanne, ki bolj malo pozna brata, saj je zapustil dom, ko je bila še majhna. Tudi ona skuša vzpostaviti neke vezi z njim, a sočasno razkriva veliko osamljenost, katere je polna njena duša. Vsi ti občutki protagonistov odsevajo tudi pri osvetlitvi odra (oblikovanje luči Son: Da).

Predstava *Samo konec sveta* v prekaljeni Jurčevi režijski uredništvu (pretresljiva sta tudi nekakšen prolog in epilog predstave s protagonistovo izpovedjo), ki tankočutno osvetljuje vse osebe te drame o neizpovedanih čustvih in občutkih, pušča v gledalcu globok vtis in mu tudi nevsihljivo prišepetava, naj še sam ne zapade v napake, ki so jih storili prikazani člani družine, in najraje odpre svoje srce, dokler ima še čas za to.

Iva Koršič

Pomladanske novosti založbe Mladika

Založba Mladika pripravlja niz novih knjižnih del, ki bodo izšla v bližajočem se pomladanskem času. Gre za štiri knjige, ki bodo z leposlovnega in kulturološkega vidika obogatile sodobno misel o književnosti in literarni teoriji.

Tržaška branja literarne zgodovinarke, profesorice Marije Pirjevec zajemajo literarnozgodovinske eseje in interpretacijske prikaze s področja književnosti Slovencev v Italiji. Poudarek je na sodobnih tržaških avtorjih (Boris Pahor, Alojz Rebula, Miroslav Košuta), čeprav seže avtorica tudi v 18. stoletje do slovenskih klasikov (Zois, Prešeren, Cankar, Kosovel) in obenem opozori na pomembno delo in vlogo ostalih literarnih zgodovinarjev, kot sta Lojzka Bratuž in preučevalka Zoisovega dela Marija Kacin.

V podoben literarnozgodovinski sklop sodi raziskovalno delo Vilme Purič *Sodobne tržaške slovenske pesnice*. Puričeva v tej monografiji pogloblja in raziskuje pomen, ki ga ima tako imenovana ženska poezija ne le v prostoru, v katerem nastaja, ampak v celotni panorami slovenske literarne umetnosti, v katero

pa specifični topos vnaša svojstvene in originalne elemente. Delo ni pomembno le za literarnovedno stroko, marveč tudi za razumevanje splošne biti in umetnosti Slovencev v Italiji.

Pred izidom je tudi dnevniški potopis pesnika Borisa Pangerca *Zapisani petju*, ki pa presega omenjeno žanrsko definicijo, saj opisuje zelo uspešno delovanje Tržaškega okteta, pevskega sestava, ki je v 80. in 90. letih prejšnjega

stoletja gostoval po vsem svetu in širil vedenje o slovenski pesmi, Slovincih v Italiji in slovenskem narodu nasploh. Pangerc se poslužuje številnih natančnih opisov in duhovitih anekdot, tako da je branje kronike Tržaškega okteta kratkočasno in privlačno, hkrati pa nudi niz informacij o umetniški krivulji okteta samega. In za konec še naslednje: letos poteka 100 let od dogodka, ki je zaznamoval usodo in življenje celotnega slovenskega naroda. 13. julija 1920 so italijanski škvadristi in nacionalistični ljudomrzniki zažgali tempelj slovenske kulture in srce slovenske skupnosti v Trstu - Narodni dom. S tem se je začelo genocidno preganjanje Slovencev. Tragični dogodki, vzdušje, vzroki in posledice so opisani v romanesknem delu Črni obroč, ki bo izšel sredi marca. Gre za prvi roman v zgodovini slovenskega slovstva o požigu Narodnega doma. V prodorno in sveže napisani freski usodnega dejanja se individualne usode prepletajo z epohalnimi dogodki.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (101)

Dimitri Tabaj

Planina - narava, gradovi in rodbine (9)

Grof Janez Karl Filip Kobenc - visoki cesarski funkcionar, minister, diplomat in prvi znani slovenski prostozidar - je bil velik zbiratelj knjig, med najiminitnejšimi na svetu, pa tudi umetnin in nekaterih slik znamenitih in svetovno znanih slikarjev, na primer Rubensa, van Dycka, Da Vincija, Tiziana (danes jih večinoma hrani Eremitaž v Sankt Peterburgu - kupila jih je svojčas carica Katerina Velika - nekaj jih je pa verjetno kasneje podedovala rodbina Coronini Kromberk, saj v zbirki njene goriške rezidence najdemo nekatere umetnine teh mojstrov, poleg znamenitega rokopisa o šahu, delo matematika patra Luce Pacioli iz 15. - 16. stoletja, z naslovom De ludo scachorum, ki ga razstavljajo v tem obdobju). V članku prof. Južniča beremo, da si je grof Kobenc v Bruslju uredil veličastno knjižnico, za katero sta skrbela nečak grof Janez Filip Kobenc in baron Gottfried van Swieten, sin zdravnika cesarice Marije Terezije. Knjižnica je vsebovala rokopise, inkunabule in knjige o teologiji, pravu, književnosti, zgodovini, fiziki, matematiki, astronomiji, medicini, kemiji, alkimiji, antropologiji, naravoslovju, zoologiji, botaniki, mehaniki, inženirstvu, vojaški tehniki, vrtnarjenju, rožah in poljedelstvu.

Grof Gvidon Kobenc (Ljubljana, 1716 - Gorica, 1797), brat Janeza Karla Filipa, je bil ustanovitelj goriške Akademije Arkadijcev, član katere je bil tudi Jurij Japelj (1744-1807), slovenski prevajalec Svetega pisma. Gvidon, cesarski komornik, se je zanimal za fiziko in matematiko, ampak tudi za kraške podzemne reke, med drugim tudi za Planinsko jamo in za pojave, ki so z njo povezani, ter gojil korespondenco z najboljšimi znanstveniki tistega časa, ki so se s tem ukvarjali, kot na primer z zdravnikom Giovannijem Fortunatom Bianchinijem (Chieti, 1719 - Padova, 1779) in z jezuitom, hidrotehnikom in arhitektom Gabrijelom Gruberjem (Dunaj, 1740 - Sankt Peterburg, 1805). Tega poznamo tudi kot graditelja Gruberjevega prekopa (s katerim je Ljubljano rešil pred poplavi) in kot vodjo šole za hidravliko in mehaniko v Ljubljani (v znameniti palači, ki nosi njegovo ime - Grubarjeva palača - danes sedež Arhiva Republike Slovenije), pa tudi kot rektorja jezuitskega kolegija v Sankt Peterburgu in jezuitskega generala ruske province (prof. Južnič nam posreduje tudi zanimivo anekdoto, da se je Gruber celo pisno

ponudil za caričinega zobozdravnika). Sin grofa Janeza Karla Filipa Kobenc, Ludvik Filip (v drugih virih imenovan tudi Janez Ludvik Jožef, Bruselj 1753 - Dunaj, 1809) je bil znan kot diplomat, član tajne družbe Illuminativ. Bil je poslanik v Rusiji (dolgo let na dvoru carice Katerine Velike), kjer je imel velik vpliv na pogajanja za razdelitev Poljske, kasneje pa v oblikovanju protifrancoskega zavezništva z Rusijo. 17. oktobra 1797 je z Napoleonom podpisal znameniti Campoformijski mir, leta 1801 pa Lunévillski mir kot zunanji minister. Bil je tudi nekaj časa državni prvi minister in podkancler, a odstopil je po porazu v bitki pri Austerlitzu in sklenitvi Bratislavskega miru leta 1805. Tudi bratranec Ludvika Filipa Kobenc - Janez Filip (Ljubljana, 1741 - Dunaj, 1810), sin Gvidona Kobenc - je bil diplomat in politik, vitez Reda zlatega runa. Tako kot brat Ludvik (prošt na Bavarskem) je bil tudi on član Illuminativ. Sprva je bil zaposlen na Holandskem in v Luksemburgu in po želji cesarice Marije Terezije se je ukvarjal s finančnimi vidiki na najvišji ravni. Cesar Jožef II. je bil njegov osebni prijatelj. Bil je vicekancler. Leta 1782 mu je cesar naročil, naj v Gorici pozdravi v njegovem imenu papeža Pija VI. in naj poizve čim več o pravih razlogih za obisk.

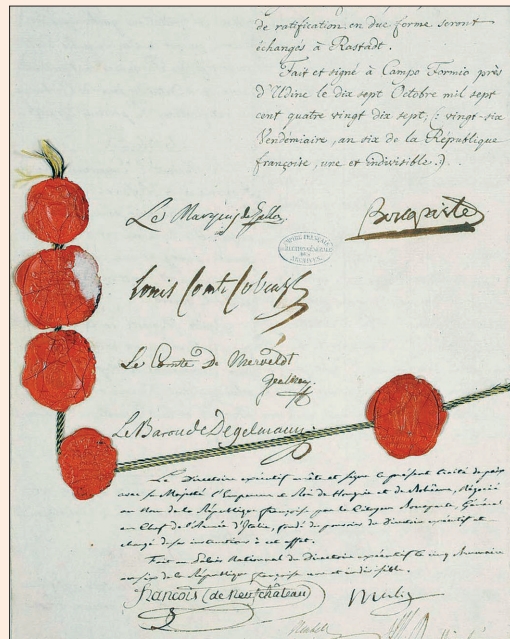
Grof Janez Karl Filip Kobenc (Ljubljana, 1712 - Bruselj, 1770), komornik cesarja Karla VI. in vitez reda zlatega runa, diplomat cesarice Marije Terezije ter minister in upravnik habsburškega dela Holandske, prvi znani slovenski prostozidar, mecen, zbiratelj knjig in umetnin (kóp se nahaja v Predjamskem gradu in je zelo podoben kópu, ki ga hranijo v Bruslju v Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique).

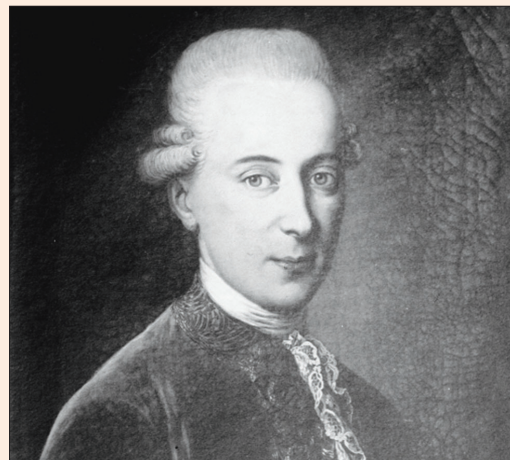
Slovenski duhovnik, pesnik in jezikoslovec Jurij Japelj, prevajalec Svetega pisma, član Akademije Arkadijcev, ustanovitelj katere je bil grof Gvidon Kobenc. Kot bomo videli v nadaljevanju, je Japelj posvetil odo v slovenskem jeziku Gvidonovemu sinu grofu Janezu Filipu Kobendu in ga poimenoval "slava kranjske zemlje".

Grof Ludvik Filip Kobenc, sin grofa Janeza Karla Filipa Kobenda, je bil poslanik v Rusiji (dolgo let na dvoru carice Katerine Velike), kjer je imel velik vpliv na pogajanja za razdelitev Poljske, kasneje pa v oblikovanju protifrancoskega zavezništva z Rusijo. Bil je tudi zunanji minister, državni prvi minister in podkancler. Tukaj je v mladih letih uprizorjen s pladnjem v roki, kar ponazarja njegovo imenitno funkcijo dvornega velikega točaja (slika se nahaja v palači Coronini Cronberg v Gorici, avtor Giovanni Daniele Donat, 1744-1830).

Campoformijska pogodba (1797) s podpisoma Napoleona in grofa Ludvika Filipa Kobenda (za avstrijsko stran)

Grof Janez Filip, sin grofa Gvidona Kobenda, diplomat in politik na najvišji ravni, osebni prijatelj cesarja, mecen. Kot bomo videli v nadaljevanju, mu je Andrej Jožef Lavrin posvetil odo v slovenskem jeziku, v kateri ga imenuje "visoki naš Slovenec".

Ob odhodu v večnost "očeta urednika"

Msgr. Franc Bole - pionir in velikan slovenske katoliške in širše medijske scene

Prej dnevi je med Slovenci doma in v tujini močno odjeknila vest o smrti msgr. Franca Boleta, velikega borca za pluralnost in svobodo medijev. V tem sestavku se bom ognil pisanju o njegovem duhovnem in pastoralnem poslanstvu pa o njegovi vlogi pri ustanovitvi in vodenju slovenske Karitas ter pri organizaciji romanja bolnikov in invalidov na Brezje, ker je bilo o tem že veliko napisanega. Omejil se bom zgolj na njegov izjemni in enkratni prispevek pri ustvarjanju katoliških medijev in pluralizaciji širše slovenske medijske scene. Davnega l. 1965 je Bole s peščico primorskih duhovnikov (Bojan Ravbar, Silvester Čuk idr.) zasnoval mladinski verski list Farno Ognjišče, ki se je od začetne ciklostirane naklade 1300 izvodov v nekaj letih prelevil v vsebinsko bogato, oblikovno okusno in ugledno mladinsko revijo Ognjišče, ki je v nekaj letih dosegla celo magično naklado 100.000 izvodov. In to se je dogajalo v pogojih, ko so oblasti poskušale z vsemi sredstvi zadušiti to pobudo. Iz utemeljitve Združenja novinarjev in publicistov Slovenije (ZNP) za podelitev Častnega priznanja Boruta Meška msgr. Boletu (1918) lahko npr. preberemo, "da je policija ustvarjalca Ognjišča budno spremljala ... Zmanjkovalo je zanje papirja za tisk ... Boletu so za tri leta odvzeli tudi potni list ... V 70. letih preteklega stoletja je moral pred sodnike, ker je v

Ognjišču odgovoril na pismo bralca o tem, zakaj Tito ni dobil Nobelove nagrade za mir ... Celodnevne hišne preiskave na uredništvu revije v Kopru so bile za zaposlene pravi hišni pripor: prostorov namreč ves dan nihče ni smel zapustiti, niti visoko noseča tajnica uredništva ne itn". V utemeljitvi še piše, "da bi v Sloveniji težko našli človeka, ki je toliko naredil in

žrtvoval za svobodo medijev, kot je bil Franc Bole". Iz revije je potem nastala tudi Založba Ognjišče, ki je v času duhovne lakote pod prejšnjim enoumnim sistemom izdajala knjige v samski nakladi 20.000 do 30.000 izvodov. Z demokratizacijo in

nastankom slovenske države so navedeni akterji pridobili tudi radijske frekvence in tako se je začel oglašati tudi Radio Ognjišče, najprej iz improviziranega studia pod cerkvijo sv. Marka v Kopru, nato pa iz Ljubljane, s polnim 24-urnim programom od prvega dne naprej. V utemeljitvi ZNP lahko preberemo, "da je Radio Ognjišče še danes edini nacionalni elektronski medij, v katerem dobijo dovolj medijskega prostora tudi politična opozicija, oporečniki in preprosti ljudje". Bole ni bil samo pobudnik in ustanovitelj navedenih projektov, ampak dolga leta tudi odgovorni urednik, direktor in pisec tekstov. Izvršen je bil tudi poskus ustanovitve katoliške televizije

(TV3), ki pa zaradi zahtevnosti produkcije programa, pomanjkanja finančnih sredstev in političnih pritiskov ni uspel. Tako so ti medijski projekti koprskе škofije obogatili Cerkev kot tudi slovensko družbo, saj ob verskih vsebinah opravljajo tudi

javno informacijsko dejavnost ter se lotevajo tudi širših družbenih problemov. O izjemnem življenjskem opusu msgr. Boleta govorijo tudi naslednja prejeta ugledna priznanja: - naziv monsinjor (papež Janez Pavel II., 1985), - Odličje svetega Cirila in Metoda (Slovenska škofovska konferenca, 1993), - nagrada 15. maj (MO Koper, 1997), - priznanje Ljudje odprti rok (revija Naša žena, 1999), - Schwentnerjeva nagrada za založniško dejavnost, 2003, - Red za zasluge (predsednik Republike Borut Pahor, 2013) in - Častno priznanje Boruta Meška (ZNP, 2018). O tej svoji izjemni življenjski epopeji je msgr. Bole nekoč v svoji veliki skromnosti spregovoril nekaj zelo preprostih in razumljivih besed, ki pa veliko povedo, in sicer: "da je pomembno imeti neke ideale in biti pripravljen se žrtvovati zanje ... Pa da je vse delal v ekipi in so tako vsi uspehi bili skupni ter da mu je Bog dal dobre sodelavce, brez katerih bi ne bilo nič tega, kar smo naredili". Tudi sam mislim, da Slovenija res ni imela moža, ki bi ob sovražnih odporih in pritiskih oblasti s tako odločnostjo, pogumom in učinkovitostjo zaoral v zatohlo slovensko levičarsko medijsko sceno in jo prezračil z dragocenimi in nenadomestljivimi projekti. Kaj bi Slovenija brez svojih Ognjišč in kaj brez Boleta? Ostajamo mu večni dolžniki! Milan Gregorič

Ob mednarodnem dnevu maternega jezika Razmislek

V petek, 21. februarja, je bil mednarodni dan maternega jezika. Njegov namen je spodbujati spoštovanje lastnega in hkrati drugih maternih jezikov po vsem svetu oziroma ohranjanje večjezičnosti ter jezikovne in kulturne raznolikosti. Poslanico o pomenu ohranjanja materinščine je za Slovensko matico napisal njen nekdanji predsednik, akademik prof. dr. Milček Komelj. Materni jezik določa način izražanja našega doživetja sveta, z vanj zajeto mislijo nam

omejenost. Materni jezik Slovencev ima srečo, da je danes eden od uradnih jezikov Evropske zveze. Vendar se tega pomena ne zavedamo dovolj, saj v duhu neprimerno dojete globalizacije podlegamo dominaciji le po številu govorcev večjega angleškega jezika, zaradi česar celo v javni medijski rabi njegov sistem vse bolj razpada, v mišljenju številnih se prilega tujemu pravopisu in zaradi prilagajanja elektronskim medijem številni že od otroštva izgubljajo izrazno sposobnost in se odtujujejo od

omogoča izraziti stik s samim sabo in sočlovekom, in je najbolj avtentičen, primaren in intimen izraz našega bitja. Materni jezik za nas zajema vse, kar je, in izraža vse, kar je mogoče domisliti in, v okvirih umetnosti, tudi vse, kar je mogoče začutiti. Prav jezik, ki smo ga ohranjali skozi tisočletja, nas najbolj temeljno povezuje v narodno skupnost, in le na temelju neomajne zavzetosti zanj smo Slovenci lahko vzpostavili lastno državo. Zato je vsak naš človek z njim usodno sprijet in zato smo ga dolžni ohranjati, negovati in zagotavljati pogoje za njegovo nadaljnjo rast. Šele na njegovi osnovi se lahko učimo sporazumevanja tudi v tujih jezikih, šele z močjo materinščine pa lahko poslovenimo tudi vse, kar je bilo izoblikovano v svetu, in s tem tudi svetovno izročilo spremenimo v del naše kulture, ki preprečuje sleherno

dojemljivosti za njegovo bogastvo, kar povzroča veliko duhovno siromašenje. Take težnje se vse bolj kažejo tudi v našem šolstvu, od začetnih stopenj dalje, na univerzi, ki je nastala kot zagotovilo za razcvet slovenskega jezika in duha, pa se je treba zanj ponovno boriti, kar je nezaslišano. Številni bi ga zamenjali celo z angleščino, čemur se je potrebno z vsemi močmi upreti. Obuditi je potrebno zavest, da brez materinščine izgubimo sami sebe. Le materni jezik je sinonim za brezmejno kreativnost, s katero edino lahko približamo tudi kreativnost drugih kultur, katerih jezik je lahko prav tako zraščan s človekom, vendar je druge vrste, medtem ko je materni jezik naša najtesnejša medsebojna vez, ki sega v naše bistvo. Tega pa naj bi se zavedali nenehno, ne le na dan, posvečen maternemu jeziku.

Mednarodno odlikovanje Dekliškega pevskega zbora UP PEF

Na Univerzi Pulj, Akademiji za glasbo, sta Hrvaška zborovska zveza in Mešani pevski zbor Cantus PoPuli v sodelovanju s Festa Musicale v soboto, 22. februarja 2020, organizirala drugo enodnevno mednarodno tekmovanje Istria Cantat, eno največjih zborovskih združenj na Hrvaškem, ki je bilo namenjeno vsem vrstam pevskih zasedb in zborov – mešani, moški, ženski, otroški, ljudski, cerkveni, klapski... Nastopilo je 28 zasedb iz Hrvaške in Slovenije, ki so tekmovala v štirih kategorijah - klasični, folklorni, popularni in mešani zborovski glasbi. Iz Slovenije so nastopili štirje zbori oz. skupine, med njimi tudi Dekliški pevski zbor Univerze na Primorskem, Pedagoške fakultete z zborovodkinjo Andrejo Štucin Cergol, visokošolsko sodelavko, ki na fakulteti poučuje izbirni predmet zborovstvo. Študentke, diplomskih študijskih programov Pedagogika, Dedišolska vzgoja in Razredni pouk, ki vaje pri predmetu redno obiskujejo, so z navdušenjem sprejele predlagan izziv, ki jim ga je ponudila njihova mentorica, ter se v študijskem letu 2019/2020 intenzivno pripravljale na prvo tekmovanje, ki je bilo še mednarodno obarvano. Dekleta so nastopila v kategoriji klasična glasba, predstavila so se z deli slovenskih skladateljev ter svetovno zborovsko literaturo. Pri tej so pevke muzicirale ob inštrumentalni spremljavi muzikalnih glasbenic, violinistk Nike Gačnik in Katje Dadič ter pianistke Lare Bobič. S tehtno izvedbo in ubranim petjem so pevke prepričale šestčlansko mednarodno strokovno žirijo, ki je Dekliškemu pevskega zboru UP PEF podelil drugo mesto v kategoriji klasične glasbe ter ga uvrstil na zaključno tekmovanje za veliko nagrado Grand prix. Bodoče pedagoginje so v večernem programu še enkrat tekmovala v krogu štirih najboljših zborov iz posameznih kategorij celotnega tekmovanja.

Vladka Tucovič Sturman

Čigar ali katerega

So nekatere besede, za katere včasih nismo prepričani, kaj točno bi z njimi. Verjetno marsikateri predstavnik najmlajše generacije sploh ne razume besede "čigar". Kaj je to? Čigar – je to samostalni, ima kakšno zvezo s poimenovanjem vodne ptice, ki se imenuje čigra in je sorodnica galeba? Sploh ne. Gre za svojilni zaimsek, in sicer oziralni, pa še izključno za moško osebo. Kaj vse naštetu pomeni? Ogledimo si primer. Izbrala sem takega, ki nam je znan iz šole oz. zgodovinskega, in sicer izrek, ki se nanaša na t. i. augsburški verski mir in je prevod iz latinščine "Cuius regio – eius religio": "Čigar dežela – tega vera". Poskusimo "čigar" zamenjati z drugimi besedami: "Tistega, ki mu pripada dežela" oz. tudi "kogar dežela". Priznam, da besedo v vsakdanji rabi zasledimo redkeje, mogoče se zato zdi zastarela, pa vendar ni. So primeri, ko ne moremo, da je ne bi rabili. Tudi če pogledamo zadetke v jezikovnem korpusu Gigafida 2.0, vidimo število 21.799, kar pomeni, da je korpus zajel toliko pojavitev, od tega več kot polovico v časopisih in revijah, zelo visoko pa tudi na spletu. Vse to priča, da je beseda čigar še kako živa in v nenehni rabi, čeprav nam jezikovni občutek govori drugače. Z Gigafide sem prepisala nekaj primerov rabe, ki jih navajam prirejene: "Mossack je nemški imigrant, čigar oče je v Panami iskal novo priložnost za življenje", "je na tiskovni konferenci povedal pevec Tony Hadley, čigar glas še danes velja za enega izmed najbolj prepoznavnih v pop glasbi", "tega nas je že pred sto leti učil Janez Evangelist Krek, čigar 90. obletnico smrti smo obhajali v ponedeljek". Iz primerov je razvidno, kaj pomeni, da se zaimsek nanaša na ednino moške osebe. Ne moremo npr. rabiti: "To je mama, čigar hči je šla letos v šolo", zato pa: "To je oče, čigar hči je šla letos v šolo". Za žensko bi uporabili oziralni zaimsek katerega oz. v rodilniku katere: "To je mama, katere hči je šla letos v šolo". In že smo pri problemu, ki je največkrat povod, da se tema lotim v

JEZIKOVNICA

80

Jezikovnici, namreč, da se oziralni svojilni zaimsek ednine moške osebe rabi tudi za moški spol, pri katerem ne gre za osebo, to pa so npr. predmeti, pojmi ali živali. Primer take neustrezne rabe si bom spet sposodila kar z Gigafide: "poskus, da se narod, čigar jezik se vsiljuje, kompromitira kot hegemonističen". V tem primeru se zaimsek čigar navezuje na samostalni narod, ki je res moškega spola, vendar ni oseba moškega spola, zato taka raba ni ustrezna. Še en podoben primer: "družba kot celota oziroma ljudstvo, v čigar imenu sodišča izrekajo sodbe, [je] naklonjena strožji obravnavi najhujših oblik kriminala". Samostalni ljudstvo, na katerega se v tem primeru nanaša oziralni zaimsek čigar, pa ni moškega, temveč srednjega spola, tako da ni ustrezen niti približno. V navedenih primerih je treba rabiti zaimsek kateri, torej: "narod, katerega jezik se vsiljuje" in "ljudstvo, v imenu katerega izrekajo sodbe".

Če boste pokukali na jezikovni portal Fran, boste sicer zasledili, da tovrstno razlikovanje med čigar in kateri ni več tako nedvoumno, kot ga je še v Slovenski slovnici predvideval Jože Toporišič. Medtem ko npr. Slovenski pravopis rabo čigar pri samostalniku moškega spola, ki ni oseba (stol), označuje s krogcem, kar je odsvetovana raba, je nova izdaja Slovarja slovenskega jezika v podpomenu čigar bolj liberalna in navaja, da čigar "izraža pripadnost stvarnemu ali pojmovnemu imenu moškega ali srednjega spola; katerega", ter našteva: "kostanj, čigar senca ga je prikrivala; stvarstvo, čigar središče je luč". Počakajmo, pa bomo videli, kam se bo razvijala raba, upam si napovedati, da ravno k slednjemu oz. da se bo razlikovanje med čigar in katerega počasi izgubilo.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Čigar ali katerega?

Zgodovinsko pomembna Palača Kalister na Trgu Liberta'

Simbol slovenske podjetnosti bo postal hotel

Palača Kalister v Trstu, ki ima za Slovence velik zgodovinski in simbolični pomen, bo postala hotel. Obnovitvena dela mogočne stavbe na Trgu Liberta' se bodo v kratkem začela. Ko bo hotel dokončan, bo razpolagal z 90 sobami. Za hvalevreden podvig se je prek finančne družbe Fincat odločila znana tržaška podjetniška družina Lokar.

Strateška lokacija in palača brez vloge

Barbara Lokar

Hotel se bo nahajal na lokaciji, ki je strateška. Na trgu, ob katerem se dviga palača Kalister, dosega svoj končni cilj glavna mestna vpadnica; ob njem sta glavni kolodvor in avtobusna postaja. S prihodnjega hotela bo segal pogled na pomenljiv kamniti vhod območja starega pristanišča, ki se razteza na 60 hektarjev veliki površini, o razvoju katerega se zadnja leta veliko govori. Nabrežje in središče mesta sta s številnimi uradi in sedeži podjetij lučaj stran. Navsezadnje že delovanje hotelov v neposredni bližini dokazuje, da gre za predel mesta, v katerem obiskovalci radi prenočujejo. S sklenitvijo obnovitvenih del, ki potekajo zdaj, bo trg dobil bolj urejen in lepši videz, sredi katerega je bil pred leti nameščen spomenik habsburški cesarici Elizabeti.

Družba Zifin, ki sta jo ustanovila podjetnik Vanja Lokar z inženirjem Sergiom Zinijem, je kupila palačo Kalister pred približno 30 leti. Pritličje in prvo nadstropje sta bili v lasti Tržaške kreditne banke, ostala nadstropja, ki so nekoč bila stanovanja, takrat pa že zapuščena, v lasti omenjene družbe. Danes je dejavna le še kitajska trgovina, ki ponuja najrazličnejše artikole. Na vogalu z ulico S. Anastasio je Zadržna kraška banka leta 1991 odprla svojo prvo mestno podružnico, kasneje pa prostor za zagon podjetij. V prvem nadstropju je pozneje banka Monte dei Paschi di Siena razpolagala s prostori, ki so bili dodeljeni arhivom.

“Palačo bi bili v vsem tem času lahko tudi prodali. Nekateri so se zanj tudi zanimali, vendar se iz raznih pogovorov ni nič konkretiziralo”, nam je povedala Barbara Lokar, ki bo v kratkem v družbi Fincat prevzela mesto predsednice. Če je splošno znano, da vsaka hiša, ko nihče v njej ne prebiva, pričinja propadati, to še bolj velja za palačo s približno pet tisoč kvadratnimi metri površine. Tovrstna nepremičnina terja stalno redno in izredno vzdrževanje, ki precej stane. Podjetje Zifin je pred leti prenovilo streho, zamenjalo nekatera okna, da bi v notranjost ne pronicala voda in listje, ter izvedlo še druga dela. Upravitelj le-tega so vselej bili prepričani, da bodo prej ali slej palači dodelili novo vlogo. Ker je leta 2010 s smrtno inž. Zinija njegov lastninski delež prešel na več dedičev, kar bi gotovo ne olajšalo iskanja dogovora za ure-

sničitev morebitnih novih načrtov, se je pred kakšnim letom družba Fincat odločila za stoodstotni prevzem palače z namenom, “da nekaj iz nje naredimo”. Tako je poleg deleža dedičev Zini odkupila tudi pritličje in prvo nadstropje, ki sta bili v lasti bank.

Načrtovani hotel s pomenljivimi detajli – Holiday Inn?

Ko so pri Fincatu razmišljali, kateremu novemu namenu naj palača služi, je stopil z Lokarji v stik hotelir Ciapparelli iz Riminija (Gruppo City Hotels Company), ki v večjih italijanskih mestih in na obali Romagne upravlja številne hotele, od katerih so nekateri blagovne znamke Holiday Inn. Pogovori so tokrat obrodili rezultat. Domenili so se, da Fincat palačo Kalister prek temeljite obnove spremeni v hotel, ki ga bo nato prevzel v upravljanje italijanski hotelir.

Projekt je v svoji načrtovalni fazi. Načrt za novo nastanitveno strukturo je izdelal tržaški arhitekturni studio Gasperini. Gradbena dela, pri izvedbi katerih bo besedo imel tudi hotelir, naj bi se začela jeseni. Ker je palača pod spomeniškim varstvom, terja njena obnova spoštovanje marsikaterega obstoječega dela oziroma detajla strukture. S posledičnim višanjem končnih stroškov prenovitvenih del. Če se bo vse izteklo, kot bi moralo, bodo hotel predali namenu leta 2022.

Kot nam je razkrila sogovornica, je bila palača Kalister med prvimi v Trstu opremljena z dvigalom. Slednje, pomenljive zgodovinske vrednosti, se nahaja na začetnem mestu in ga bodo ob obnovi popravili ter ustrezno ovrednotili. Zanimivost, ki nemara nekaj pove o razlikah, ki so konec 19. stoletja veljale v družbi, predstavlja dejstvo, da dvigalo in glavno stopnišče nista vodili do najvišjega nadstropja pa-

lače, v katerem je živela služinčad. Ustavili sta se nižje. Služinčad je morala ob koncu napornega delovnega dne peš do svojega ležišča. Po obnovi bo v pritličnem delu palače verjetno obratovala restavracija. Ob zdajšnjem preurejanju Trga Liberta' so si lastniki bodočega hotela precej prizadevali, da bi pred palačo uredili ploščad, na katero bi upravitelj prihodnje restavracije lahko spomladi in poleti za svoje goste nameščal mizice

Palača Kalister je bila med prvimi v Trstu opremljena z dvigalom

s stoli, a njihovi prošnjari so samo delno ugodili. Žal so pred palačo namestili zabojnike za smeti, ki, če jim ne bodo v prihodnje določili druge lokacije, bodo kazili podobo bodočega hotela.

Glavno pročelje palače krasijo kipi, ki ponazarjajo štiri umetnostne zvrsti, stebri, balkoni, dekoracije in pa veliki začetnici (F. K.), ki se navdušujejo na ime in priimek njenega prvega lastnika: Franc Kalister. O pestrem življenju, ki je nekoč potekalo v palači, priča med drugim

kockast lesen pod prehoda med glavnim vhodom in notranjim dvoriščem, po katerem so v palačo vozile kočije in vozovi. Palača je bila postavljena, ko ni bilo še obalne ceste in je bila do Trsta speljana Južna železnica. Z najrazličnejšim blagom natovorjeni vozovi so v mesto in iz njega peljali po Dunajski cesti, ki je vodila v notranjost cesarstva. Ta se dejansko za palačo Kalister začinja vzpenjati proti Opčinam.

Gosposka dvorana v palači Kalister

Kalistri iz Slavine uspešni v “jadranskem New Yorku”

Kalistri so bili kmečkega stanu in so izhajali iz Slavine pri Pivki. Njihova uspešna zgodba se je pričela z Janezom (1806-1864), ki je že kot najstnik začel prekupčevati z žitom in usnjem. Kobilarnam je dobavljal krmo, po cesarstvu je imel v zakupu cestnine, prevzemal je prodajo soli in tobaka. Bil je zelo delaven, varčen in skromen. V Trstu, kamor se je preselil okrog leta 1840, je postal lastnik več palač in

drugih nepremičnin, med drugim velike stavbe na vogalu današnjih ulic Carducci in Coroneo, v kateri je še pred nekaj leti delovala znana trgovina Godina.

Trst je bil v 19. stoletju pravi magnet za ljudi iz njegovega naravnega zaledja in bolj oddaljenih krajev. Zaradi stalnega razvoja in priliva prebivalstva (od začetka do konca 19. stoletja se je to v mestu podeseterilo), se ga je oprijelo ime “jadranski New York”.

Njegovo ogromno premoženje sta podedovala nečaka Franc Kalister (1839-1901) in Josip Gorup, ki sta iz Notranjske v Trst prišla sredi 19. stoletja. Najprej sta stricu Janezu pomagala pri dejavnostih in nato skupaj vodila podjetje. Poslovno naj bi se bratranca leta 1876 razšla zaradi prevelikih razlik v značaju in načinu življenja.

Tudi Franc je bil velik domoljub in denarni podpornik slovenskih društev. Precej je daroval v social-

Kamnito stopnišče, po katerem so v palači stopali člani družine Kalister

ne, gospodarske, politične, cerkvene in kulturne namene ter s štipendijami podpiral slovenske dijake in študente. Finančno je podpiral tudi izhajanje časopisa Edinost in odločilno pripomogel, da je ta prišel do svoje tiskarne.

Obravnavano palačo je dal v eklektičnem stilu zgraditi med leti 1879 in 1882. Trg, ob katerem je nastala, je takrat še nosil ime po železniški postaji in je segal vse do morja. Kasneje so ga z zasutjem obale povečali. Načrt za gradnjo stavbe je izdelal znani tržaški arhitekt Giovanni Scalmadini. Kalister je palačo postavil za svojo štiriclanško družino. Lastnikovo stanovanje je bilo na čelni strani palače v prvem in drugem nadstropju zgradbe. V tretjem nadstropju so bili uradi njegovega podjetja, v četrtem je pa živela služinčad. Na bočni strani palače z vhodom iz ulice S. Anastasio so bila stanovanja najemnikov.

Z balkona palače sega pogled daleč

Nad podstrešnim nadstropjem se na čelni strani palače dviga pravokotni nadzidek, čez katerega vodi dostop na balkon. Kalister je bil vletrgovec, ki je kupoval in prodajal žito. Z balkona sega pogled prek skladišč starega pristanišča na Tržaški zaliv. “Pravi se, da je Kalister hodil na balkon gledat, ko so se pristanišču bližale ladje. S krova letih je nato prek posebnih znamenj dobival sporočila o tovoru, ki so ga prevažale. Pred drugimi v mestu je tako pridobival dragocene poslovne informacije. Ko se je pristanišču bližal tovor žita, je Kalister odhitel na mestno borzo prodat žito. Prehiteval je tako svoje konkurente in dobro zaslužil”, je njegovo iznajdljivost in spretnost predstavila Lokarjeva.

Pri Fincatu si nadejajo, da se bo naložba v hotel obrestovala. Vsaka investicija prinaša namreč s sabo določeno tveganje. Glede na pristaniški in turistični preporod, ki ga zadnja leta doživlja mesto, so obeti dobri, da bo z ureditvijo hotela zapisano novo uspešno poglavje v dejanskem in simbolnem pomenu, ki ga za Slovence ima palača Kalister.

Matej Caharija

Kip in pogled iz palače Kalister na železniško postajo

Palača Kalister danes

Ciklus predavanj v postnem času Katedra sv. Justa

Nebesa in zemlja si morajo pomagati, da lahko premagajo te težke trenutke

V sredo, 26. februarja, sta nadškof Giampaolo Crepaldi in vikar msgr. Ettore Malnati v sejni dvorani škofije v Trstu predstavila ciklus predavanj v postnem času *Katedra sv. Justa*.

Letošnji ciklus nosi naslov *Od Kristusa, ne od sveta*. Postni čas je sprehod v spremembo, na katerem nekaj zapustimo, da bi šli naproti nekemu. Tisto, kar zapustimo, je svet, pravi Sv. pismo in tisti, komur gremo naproti, je Kristus. Prav okoli tega razmišljanja se vijejo letošnja srečanja. V sredo, 4. marca, se je pobuda začela s koncertom *Kristus, luč sveta*. V katedrali je nastopal zbor Cappella Civica di Trieste pod vodstvom dirigenta Roberta Brisotta in ob spremljavi organista Riccarda Cossija. Zbor je zapel sklop skladb priljubljenega, preminulega skladatelja Marca Sofianopula.

V sredo, 11. marca, bo gost profesor papeške univerze v

Rimu duhovnik Giuseppe Tanzella-Nitti. Priznani teolog in avtor številnih uspešnih verskih publikacij bo povedal, kako spregovoriti o Bogu znanstveni kulturi danes. O krščanstvu in sodobni družbi bo govoril tudi predsednik senata, filozof in založnik prof. Marcello Pera, in sicer v sredo, 18. marca. Ciklus bo sklenilo predavanje 25. marca z naslovom *Obraz Kristusa*, ko bo prisotne nagovoril g. Maurizio Botta, zelo priljubljen govornik med mladimi. S preudarnim in natančnim stilom vodi srečanja z otroki in mladimi ter tistimi, ki se čutijo bolj oddaljeni od Cerkve. Tem ponuja mirno razlago in odgovore na verska vprašanja na različnih področjih vsakdanjega življenja, večkrat prav o temi, ki jo sprožijo udeleženci. Po predstavitvi se je nadškof pogovoril s prisotnimi časnikarji o izredni situaciji, ki je v državi in deželi nastala zaradi koronavirusa. Tudi tržaška

škofija se je namreč odločila, da bo do 1. marca ukinila vse obrede (maše, poroke, obhaja itd.). Ta teden, kljub odloku, ki je podaljšal zaprtje šol in univerz, verski obredi potekajo ponovno normalno, le z nekaterimi omejitvami. "Virus je pretresel življenje državljanov in vernikov. Zavaliti se moramo vsem zdrav-

nikom, bolničarjem in sanitarnim delavcem za trdo delo, ki ga opravljajo vsak dan in toliko ur brez premora. Prosimo Boga, naj jim pomaga, in molimo, da bi se stanje kmalu izboljšalo. Nebesa in zemlja si morajo pomagati, da lahko premagajo te težke trenutke", je sklenil nadškof.

MČ

Srečanje na povabilo Srednjeevropskega inštituta Josip Pangerc

Na Pangerčevi domačiji o promoviranju zgodovinskih zanimivosti Brega

Vzajemno sodelovanje in usklajevanje pobud za promoviranje zgodovinskih in naravnih zanimivosti Brega: ta sklep so sprejeli predstavniki slovenske narodne skupnosti na sestanku, ki je v ponedeljek, 24. februarja, potekal na Pangerčevi domačiji v Dolini. Srečanja so se na povabilo Srednjeevropskega inštituta Josip Pangerc udeležili predsednik SSO David Bandelj, predsednica SKGZ Ksenija Dobrila, deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, generalni konzul Slovenije Vojko Volk in dolinski župan Sandy Klun. Med obiskom poslopja na glavnem vaškem trgu, Gorici, v katerem potekajo obnovitvena dela, so gostje spoznali bogato zgodovinsko in kulturno dediščino, ki jo inštitut hrani. Gre za enonadstropno stavbo s kletnimi prostori, v kateri so na približno tisoč kvadratnih metrih površine shranjeni najrazličnejši stari dokumenti in drugo gradivo precejšnje dejanske in simbolne vrednosti. Arhiv Srednjeevropskega inštituta je spomeniško zaščiteno.

Pangerčeva domačija ima za sabo večstoletno preteklost, ki je bila pestra in zanimiva. Viri jo kot škofovsko rezidenco omenjajo že leta 1287. V njej so tudi še vidni ostanki srednjeveškega stolpa, ki je odigral vlogo pomembne vojaške utrdbe v spopadih zoper Mohov grad pri Zabrežcu.

Sedež inštituta se nahaja ob vaški cerkvi. Dolinska prazupnja, ki je ena najstarejših na Slovenskem, je štela 44 cerkva in bila po površini večja od tržaške pokrajine. Nekaj časa je v Dolini maševal tudi škof Peter Bonomo. Pangerčeva domačija je za tržaške škofo vselej predstavljala pomembno podeželsko postojanko.

Pangerčev arhiv je odkril in uredil njegov prapravnuk Marko

Udeleženci so si med obiskom ogledali uradne dopise, s katerimi so si člani rodbine Pangerc že v prvi polovici 19. stoletja prizadevali za uveljavitev slovenščine v odnosu z oblastmi. Inštitut hrani tudi uradno pismo iz leta 1909, s katerim je tedanji predsednik avstro-ogrske vlade v slovenskem jeziku odpisal dolinske mu glavarju. Ta je v času svojega županovanja dal zgraditi kar šest ljudskih šol, od katerih je bila do-

Manin, ki je zbrano gradivo in muzejske eksponate vzorno prikazal obiskovalcem. Josip Pangerc (1868-1925) je bil deželni poslanec in odbornik, nadžupan, politik, trgovec, vinar, gradnik, častnik in glasbenik, ki je odigral vlogo pomembne vojaške utrdbe v spopadih zoper Mohov grad pri Zabrežcu.

linska ena najmodernejših tovrstnih poslopij tedanjega časa. Ker si je J. Pangerc prizadeval za spoštovanje slovenskega jezika, je že leta 1920 prišel navzkriž z italijanskimi okupacijskimi oblastmi. Ker je bil narodnozaveden, so fašisti nanj kar trikrat izvedli atentat, katerim mu je uspelo ubežati.

MČ

Obvestila

Društvo Finžgarjev dom in MCPZ Sv. Jernej vabita v petek, 6. marca, ob 20. uri v Finžgarjev dom na Večer slovenske pesmi in besede, ki bo posvečen Prešernu in Slomšku.

SKD Igo Gruden vabi na Koncert odličnih z nastopom dekleškega zbora Igo Gruden in ŽVS Primorsko, ki bo v nedeljo, 8. marca, ob 16.30 v Kulturnem domu v Nabrežini.

73 let po ugrabitvi
v reviji

Mladika
resnica o
Slavku Uršiču

Mladika 1/2020

V Fokusu: 73 let od ugrabitve Slavka Uršiča

Prva številka tržaške revije Mladika z letnico 2020 objavlja zanimivo uvodno razmišljanje o slovenskem državnem prazniku, Prešernovem dnevu, ki že dobrih petnajst let skorajda sovpada z dnevom spominjanja na fojbe, praznikom, ki ga italijanski desničarski krogi izkoriščajo za protislovensko gonjo in najrazličnejša natolcevanja, kot je na primer letošnja izmišljena obtožba, naj bi požig Narodnega doma podtaknili jugoslovanski teroristi. Avtor uvodnika opozarja na potrebo po samokritičnem ocenjevanju in priznavanju odgovornosti za storjeno gorje s strani obeh narodnosti.

V rubriki Fokus je v članku z naslovom Ugrabitelj Andreja Slavka Uršiča objavljen prvi del razprave mlajšega zgodovinarja iz Solkana dr. Jerneja Vidmarja o povojnih ugrabitvah v Trstu in na Primorskem sploh ter o vlogi in življenjski poti Verija Winklerja, čigar dosje je po ugotovitvi datuma smrti postal dostopen.

V rubriki o ekologiji je tokrat govor o tem, da se spremeni odnos človeka do narave, da se razmisli o nujnosti uporabe določenih tehnologij in da se vsi vprašamo, čemu smo se pripravljene odpovedati. Skrb za naravno okolje ne more obiti družbenih neenakosti na svetu, saj če se hočemo resno lotiti boja

proti podnebnim spremembam, moramo začeti prav pri izobrazbi in socialni pravičnosti.

V rubriki Intervju se ponuja pogovor, ki ga je Anka Peterlin pripravila s specialnim pedagogom Markom

Juhantom o izzivih današnje družbe ter o vlogi otroka in pedagogov v njej.

V Literaturi so objavljene pesmi Metke Kacin

Beltrame, ki so bile priporočene na 47. literarnem natečaju revije Mladika, in novela Biljane Makuljevič Umevanje veleuma, ki je bila prav tako priporočena na istem natečaju. Ob 20-letnici smrti Lojzeta Spacala je bilo v ljubljanski bežigrajski Galeriji 2 odprtje spominske razstave ter retrospektivna razstava njegovih slik, kipov in grafik – o dogodku piše Mojca Polona Vaupotič.

Milan Dolgan je avtor članka o tržaškem Slovincu Ludviku Oblaku, avtorju romana Zgodba o Viku iz leta 1961. Zdomski Slovenec Edi Gobec iz ZDA je avtor prispevka o pomenu rodoljubja za prihodnost Slovencev.

V rubriki Pričevanja je Erika Jazbar sestavila daljši zapis o italijanskih poteh slovenskih političnih beguncev. V prvem nadaljevanju obravnava taborišče Višek; to je edino fašistično taborišče v Italiji, v katerem so tloris, dvajset zidanih stavb in oprema ostali taki, kot so bili leta 1943. Avtorica omenja in navaja nekatere Slovence, ki so bili zaprti v taborišču: Rudolf Klinec, Pavle Borštnik, Zdenko Rot in Alojzij Gerzinič.

Mitja Petaros, član Slovenskega numizmatičnega društva Valvasor, piše o osebnih znamkah in priložnostnih žigih, ki jih izdaja Pošta Slovenije.

V posebni rubriki so opisana novejša dela slovenskih avtorjev v Italiji, v osrednjih straneh revije se v bogati Anteni ponujajo novice iz zamejstva in zdomstva.

V uvodnem članku mladinskega lista RAST Urška Petaros opozarja na problem družbenih omrežij kot nov vir (slabih) informacij; članku sledi anketa o socialnih omrežjih, ki jih uporabljajo mladi. Ekološki tematiki sta namenjena dva članka, in sicer zapis Lare Bearzi o gibanju Generacija za planet ter članek, ki sta ga sestavila Jakob Tul in Tina Žbogar, v katerem sta zbrala pričevanja vrstnikov o tem, kako skrbijo za planet. Objavljene so tudi tri pesmi Elie Peliconi, ki je prejel tretjo nagrado za poezijo na literarnem natečaju Slovenskega kulturnega kluba, in ocena Vanje Vogrič o mladinskem muzikalu Lak za sanje, ki ga je pripravila gledališka skupina O'Klapa.

Delovanje potujoče knjižnice tudi v Bračanu

Knjige in kulturo pripeljejo do šole

Knjige so zelo pomembne za osebnostno rast in nam pomagajo boljše razumeti sebe in svet okoli nas. Pri branju otroci razvijajo domišljijo, širijo besedni zaklad, na prijeten in vzpodbuden način korakajo po poti opismenjevanja. Dobro razvito branje ne omogoča le, da si lahko nabereemo več znanja, ampak prispeva tudi k bogatejšemu izkustvu in kakovostnemu življenju. Večkrat nimamo časa ali pa je knjižnica preoddaljena od kraja, kjer živimo, da bi vstopili vanjo in si izposodili knjigo. Prav v teh primerih nam lahko pomaga bibliobus, potujoča knjižnica iz Nove Gorice, ki že od leta 1974 obiskuje številne kraje na Goriškem onkraj nekdanje meje (Šempeter, Bilje, Dobrovo, Renče, Ročinj, Miren, Nablo itd. tja do Kanala in Liga). Potujoča knjižnica je pravi avtobus, posebej prilagojen in natrpan s knjižnimi policami vzdolž cele dolžine vozila. Že nekaj let prihaja tudi k nam v Italijo, od 1. 2019 tudi do osnovne šole v Bračanu. Učencem pripelje prav pred šolsko poslopje najnoveše knjige, časopise, audio-video posnetke in drugo gradivo, predvsem v slovenskem jeziku. V petek, 14. februarja 2020, smo ga tudi mi počakali pri osnovni šoli v Bračanu in postavili nekaj vprašanj knjižničarki Jani Movja in šoferju Marku Jeramu.

Ali je bibliobus tradicija, ki jo ima samo Slovenija?
Vem, da Italija nima take tradicije. Imajo pa jo v severnih državah, na Švedskem, Norveškem, Finskem. Te države so še bolj organizirane kot Slovenija in imajo še boljše sistem bibliobusov. Nekatere države uporabljajo tramvaj namesto avtobusa. Na Norveškem in

Švedskem prihajajo v nekatere provinc in mestih zaradi geografskih pogojev tudi knjige na ladjah. Na Švedskem deluje tudi železniška knjižnica, torej knjige prihajajo z vlakom.

Kako deluje bibliobus in kako je vse nastalo tu v Bračanu?

Bilo nam je pri srcu, da približamo tudi slovensko knjigo otrokom v teh krajih, zato smo uvedli bibliobus tudi pri vas. Že nekaj let se pravzaprav vozimo tudi v Doberdob in Špeter, od oktobra lanskega leta smo začeli sodelovati tudi z osnovno šolo v Bračanu. Otroci so nas sprejeli z navdušenjem. Organizirali smo se po razredih. Izposoja je brezplačna in tudi članarine ni treba plačati. Tu v avtobusu je približno 6.000 knjig, seveda jih imamo v skladišču mnogo več, približno 70.000 knjig, in jih stalno zamenjujemo. Skušamo ugoditi vsem željam, zato, če ima kdo kakšno posebno knjižno željo, mu knjigo poiščemo in mu jo prinesemo naslednjič.

Katero knjigo najraje berejo otroci?

Otroci imajo seznam knjig in berejo v glavnem gradivo za

bralno značko. Na seznamu so avtorji, kot Suhodolčan, Bevk, Finžgar in drugi. Sicer pa otroci berejo vse, kar nudi Mladinska knjiga. Kriminalke in stripi so zelo priljubljeni.

Imate knjige samo za otroke?

Ne, ker smo tu za vso populacijo. Če so tudi odrasli zraven,

Soški dolini in Kostanjevice na Krasu, v okolici Nove Gorice in Goriška Brda. Naš avtobus je že 16 let star, prihodnje leto bomo dobili novega. Na potujoči knjižnici sta dva zaposlena: šofer, ki je tudi knjižničar in izposojevalec. Na terenu smo v dopoldanskem in popoldanskem času, približno 4 dni tedensko oziroma 15 dni mesečno. Našim bralcem skušamo čim bolj svetovati pri izbiri knjig. Če si kdo želi posebne knjige ali če je knjiga že izposojena, jim jo tudi rezerviramo oziroma jo naročimo v skladišču. K branju knjig in obiskovanju knjižnice vzpodbujamo predvsem otroke, ki so naši najštevilnejši obiskovalci.

Kaj spada še k vašemu delu?
Delamo tudi v pisarni in skladišču predvsem v dneih, ko se ne vozimo z avtobusom po šolah. Očistimo in pospravi-

učitelji ali drugi iz vasi, si lahko tudi oni kaj izposodijo. Imamo knjige tudi za odrasle.

Kakšen urnik pa imate?
Prihajamo enkrat mesečno in prilagajamo urnik potrebam šole in obiskovalcem. Vsega skupaj imamo 87 postajališč v Sloveniji in Italiji. V Sloveniji krijemo vse vasi do Liga v

mo vse knjige, ki so bile izločene iz bibliobusa. Po potrebi jih popravimo. Med polletnimi počitnicami opravimo vsesplošno čiščenje na bibliobusu, in če je treba, zamenjamo gradivo. Zahvaljujemo se vam za pogovor.

Karlo Nanut

Proti širjenju koronavirusa

Navodila goriške nadškofije

V skladu z odredbo ministra za zdravstvo in deželne vlade FJK so škofje goriške in videmske nadškofije ter tržaške škofije - da bi omejili širjenje okužbe s koronavirusom - ob koncu prejšnjega tedna složno sklenili, da izdajo nova navodila, ki naj bi veljala od 2. marca dalje. V nadaljevanju jih povzemamo.

1. Spet se lahko obhajajo maše ob nedeljah in med tednom, pogrebi in poroke ter drugi zakramenti, zakramentali in pobožnosti. Župni-

na razvoj trenutnega stanja in na objavo novih odredb javnih oblasti.

Škofje nadalje svetujejo:

a. naj se pepelnica obeleži v nedeljo, 8. marca, ali pa med tednom, če se župniku to zdi primerno; b. naj verniki, ki zaradi bolezni ali zaradi previdnosti niso v stanju, da bi sodelovali pri slavnih, uporabljajo za osebno molitev primerno gradivo, kot so npr. knjižice z dnevno božjo besedo. Kdor se zaradi bolezni ali iz previdnosti ne more

ki, župnijski upravitelji in vsi duhovniki naj obvestijo vernike, da je trenutno ukinjen stisk roke za pozdrav miru in da obhajilo prejemajo izključno v roke, ne v usta. V kropilnikih naj ne bo blagoslovilne vode.

2. Do 8. marca so ukinjena katehetska srečanja, društvene in druge dejavnosti v župnijskih središčih. 3. Karitativne dejavnosti naj se nadaljujejo kot ponavadi. Škofijska Karitas naj nadaljuje svoje delo po smernicah, ki so že bile določene. 4. Spet so možni skupinski turistični obiski v škofijskih cerkvah. 5. Pri obredih naj se spoštujejo higienska pravila (najdejo se na portalu dežele FJK, "Coronavirus-Vademecum"). Verniki, ki imajo tudi blage simptome dihalnih obolenj, naj se izogibajo udeleževanju pri liturgičnih slavnih. 6. Navodila bodo lahko sproti posodobljena oz. spremenjena glede

udeležiti obredov, je oproščen prazničnih verskih predpisov.

Goriški nadškof ob tem poziva vernike, da bi tudi to preizkušnjo z zaupanjem preživeli v krščanskem duhu, da bi bila v blagor našim dušam, v očiščenje od grehov in osebno posvečevanje. Gospod naj nam podeli milost svojega varstva, naj daruje ozdravljenje bolnikom in večni mir umrlim. Molimo Gospoda, še poziva msgr. Redaelli, da bi naše kraje, deželo FJK, Italijo in druge države obvaroval pred tadelogo, da bi podprli tiste, ki so na odgovornih mestih v vladi in silah javnega reda, da bi dajal pogum in moč zdravnikom in bolničarjem, da bi vodil raziskave znanstvenikov, ki naj odkrijejo učinkovita zdravila. In da bi gospodarske težave, posledice tega stanja, ne obremenjevale podjetnikov, delavcev ter predvsem revnih in potrebnih.

Divja Amazonija in njene naravne zanimivosti

Za preživetje se je človek moral prilagoditi naravi

Pred časom smo bili z družino na dopustu v Braziliji. Prve dneve smo namenili Amazoniji. Čeprav so bili domala vsi Brazilci, ki smo jih srečali, začudeni nad našo izbiro, da obiščemo Amazonijo, češ da tam ni nič in da ima Brazilija mnogo drugih lepših krajev, smo bili s svojo odločitvijo zelo zadovoljni. Štartna točka vsakega obiska Amazonije je dvomilijonsko mesto Manaus, od katerega lahko prideš v bistvu samo z letalom ali z ladjo (od izliva Amazonke do Manausa traja plovba približno en teden). Po dvehurni vožnji z avtom in nato s čolnom smo prispeli do nastanitve, kjer smo ostali tri dni in od koder smo se odpravljali na razne ekskurzije, seveda vedno z vodičem. Nastanjeni smo bili v skromnem turističnem centru, ki je obsegal kakih 10 hišic - bungalovov za dve ali tri osebe in z večjim odprtim prostorom, v katerem smo jedli. Med potjo z letališča do "hotela" smo prečkali ogromni Rio Negro, ki se malo po Manausu združuje z Rio Solimeos in skupaj sestavljata reko Amazonko. Pogled na Rio Negro je veličasten, saj so njegove mere za reko nepredstavljive: na oko

je širok nekako kot od Sesljana do Gradeža in ti ne daje vtisa, da gre za reko, tudi ker ne opaziš njenega toka, ampak vidiš valove, kot da bi bil pri morju. Njegova barva je zelo temna, ker v reko pada ogromno rastlinja, ki se v vodi počasi razkroja. Voda ima zaradi tega visoko stopnjo kisline in to nas je precej obvarovalo pred komarji, ki se ob teh vodah ne zadržujejo radi. Drugačen pa je Rio Solimeos, ki prihaja iz Andov, njegova barva je svetlorjava, kot poleti alpske reke, ki se napajajo iz tajajočih ledenikov. Zanimivo je, da se Rio Negro in Rio Solimeos šele po sto kilometrih združita v popolnoma spojita oziroma premešana, odtlej pa nadaljujeta svoj tok vsak po svoji strani, s svojo temperaturo in barvo. S čolnom smo se zapeljali tudi do točke, kjer se reki združita in kjer smo istočasno lahko dali desno roko v 28 stopinj toplo vodo (nekdanjega Rio Negra) in levo roko v 22 stopinj mrzlo in mnogo bolj deročo vodo (nekdanjega) Rio Solimeosa. V malem bungalovu smo bili nastanjeni ob bregu reke Rio Negro; pravzaprav smo bili od brega kar precej oddaljeni, saj se bo čez nekaj mesecev gladina reke dvignila tudi

za deset metrov in se bo takrat breg približal bungalovom. V turističnem resortu se nas je zbrala zanimiva družina kakih 10

do 15 ljudi; bili smo vsi Evropejci: od Rusov do Angležev, Bosancev in Ukrajincev, Švicarja ter Grka. Dan se je navadno začel zelo zgodaj, prvič, ker spanje ob ropotajoči klimatski napravi in generatorju za elektriko ni bilo preveč udobno, in drugič, ker smo itak legli spat precej zgodaj. Naš vodič je bil tudi edini, ki je govoril angleško, medtem ko ostalo osebje resorta je govorilo samo portugalsko. Vodič Fabio je sicer prihajal v

resort ob zori, zvečer pa se je vračal s čolnom v svoje naselje. Fabio je odličen poznavalec tistega okolja, saj se je tam rodil, že kot otroka pa ga je oče peljal s pirogo po kanalih Ria Negra. Fabio je sin mešanega zakona (domorodca in belca ali črnca).

Med obiskom Amazonije smo imeli priložnost opazovati oziroma včasih samo zagledati nekatere divje živali, ki tam živijo: opice, le-

bi se ga vodič lahko dotaknil z veslom. Veslanje med vejami pragozda je bila tudi nepozabna izkušnja. V popolni tišini in temi smo lahko le prisluškovali glasovom džungle in si ogledovali zvezde na nebu. Čez dan smo se tudi kopali, seveda tam, kjer je reka širša in ni bilo nevarnosti krokodilov. Najbolj razširjena riba je verjetno piranha, ki se je pri nas drži negativen sloves, v resnici pa te ribe niso nevarne; vodič Fabio nam je povedal, da ni še slišal, da bi kdaj napadle človeka. Izogibajo se tudi delfinom, ki jih mi imamo za krotke živali. Delfinov je v Rio Negro res veliko in se deloma razlikujejo od svojih morskih "bratrancev". Obiskali smo tudi naselje domorodcev, kjer živi približno 60 prebivalcev. Če se kdo izmed njih poroči z osebo, ki ni domorodec, mora zapustiti skupnost. Domorodci živijo v nekajšnih šotorih, ki si jih zgradijo iz lesa in palmovih vej, ki so tam na razpolago. Vsaka družina ima svoj šotorček; imajo pa še enega velikega, skupnega, kjer se družijo. V enem šotoru je neke vrste skupna kuhinja, kjer stalno gori ogenj, visoko nad njim pa se počasi pečejo ribe. Te ribe potem zdrobijo (skupno s kostmi) in jih jedo v obliki drobtinic. V eni posodi so imeli tudi zasmojene mravlje, v drugi pa ličinke nekaterih žuželk. Ta hrana ima veliko beljakovin in smo jo lahko tudi sami poskusili. Domorodci se preživljajo z ribolovom, v gozdu lahko dobijo

razno sadje, dokaj redkim turistom pa prodajajo izdelke, ki jih naredijo sami (verize, obeski in podobno). Sicer pa so njihove zahteve zelo skromne.

Nekega jutra smo šli na dvehurni sprehod po gozdu. Bilo je kar naporno, saj je bila vlaga izredno visoka, temperatura pa se je itak sukala vedno okoli 30 stopinj. Gozd sestavljajo v glavnem listavci, ki so lahko tudi zelo visoki (20-30 metrov), nekatera debela so tako široka, da jih tudi petim ljudem skupaj ne uspe objeti. Tudi svetlobe je bolj malo, saj sončnim žarkom le deloma uspe priti do tal. Z dreves visijo lijane, mnogo je vej, ki se odlomijo in visijo, ker jih drugo rastlinje zastavi. Vodič nam je rekel, da je februarja in marca nevarno hoditi po gozdu, ker z dreves padajo sadeži z zelo trdo lupino, ki so lahko za človeka usodni, če ga zadenejo. Vsak izmed teh sadežev ima na desetine manjših sadežev, podobnih našim mandelnjnom. Nekaj takih "mandelnjnov" smo odprli in jih pojedli; bili so zelo okusni. Po teh prvih - sicer utrudljivih - dnevih po Amazoniji smo se odpravili v bolj "civilizirane" kraje Brazilije, ki so bili tudi zelo zanimivi tako z okoljskega vidika kot predvsem z družbenega. Amazonija nam bo ostala v nepozabnem spominu kot kraj, kjer je narava nad vsem in kjer se ji je človek popolnoma prilagodil, če je želel preživeti.

Mitja Terčon

Duša Benečije trmasto kljubuje časom

Pust od jutra do večera (1)

V gorah sneži, pri nas piha ... Spet je mraz. No, pravzaprav letos pravega mraza še ni bilo, zima je bila mila, suha, taka, kot bi si jo vsako leto želela. Pust je že mimo, skoraj že spomin. Pa čeprav naj bi ga danes pokopali. Naj bi ga, v večini naših vasi ga niso, in to zaradi ukrepov za omejitve širjenja tega novega koronavirusa, o katerem pravijo, da se zdaj imenuje Covid-19.

Navzlic vsemu pa sem se letos pusta dodobra naučila, od jutra do poznega večera oziroma noči. Tako, da sem na koncu komaj še stala na nogah, misli pa so mi bile polne vtisov, barv, veselja in glasbe, ki mi še vedno polni ušesa. Pust v Idrski dolini ... Pusta nekoč nisem marala. Trst ga je bil prepoln, enostavno preveč ga je bilo. Teh umazanih mask z nočnimi posodami v rokah, moških, ki so preoblečeni v ženske nadlegovali nas, dekleta, pustnih vozov in mraza, ki mi je še najbolj ostal v spominu. Z mam, pozneje s prijateljicami, sem ure in ure prezebala na ulicah, med

množico, se prestopala in šklepetala z zobmi, dokler ni predolgo čakanje nagradil ravno tako predolg spreved duhoviti, največkrat pa so šli mimo mene, ne da puščali vtisov. Bila sem samo gledalec ob veseljačenju, ki mi ni nikoli šlo do srca, ki mi je bilo tuje, pa čeprav sem si tudi sama želela zabave.

Pozneje sem zato redkokdaj pustovala. Teh vragolij, ki se ponavljajo iz leta v leto, se enostavno naveličam. Naveličam se odraslih in otrok, ki se oblačijo v princeze, viteze, junake iz stripov in plišaste živali. In tega mestnega hlepenja pa veselju, ki se spaja s samoto in otožnostjo ulic in blokov.

Ko sem pred leti prišla v Idrsko dolino, sem bila prepričana, da mi do pusta ni več, in sploh ne vem, kako se je zgodilo, da me je premagala radovednost in sem se prvo leto znašla v Podutani, Svet Lenart pravijo kraju nekateri, čakajoč na pustni spreved mask iz Nediških dolin.

Barve so me takoj začarale. Oblike tudi. Bilo je drugače

kot v mestu. Čutiti je bilo tesno vez med maskami, ljudmi in pokrajino. Med preteklostjo, ki še vedno navdihuje večdnevno norenje po vaseh ob prastarem ritmu zvoncev, in sedanostjo, ki je marsikje ni več.

Pri nas v Idrski dolini se vse začenja že nekaj tednov prej. Ker smo v enaindvajsetem stoletju, se tudi tu priprave na pust dogajajo po mobilnikih. Tako je najlažje. Predvsem v dolini, kjer v vsaki vasi živi le po ena družina in kjer prave skupnosti zaradi nepseljenosti ni več.

Zberemo se na pustno nedeljo, že zgodaj zjutraj, v Obuorči, edini vasi v naši dolini, kjer je še nekaj življenja in kjer je večina hiš še obljudenih. Tu so vrtovi še obdelani, vas pa skrbno, lepo vzdrževana. Ljudje so po večini prišleki, naselje pod Staro Goro je kljub oddaljenosti od večjih centrov tako lepo, da je marsikoga pritegnilo na pobočja najbolj zelene doline v deželi.

V eni izmed domačij se posedemo, popravimo, kar je še treba uskladiti pri maskah, našminkamo se. Pravih, tra-

dicionalnih pustov iz Idrske doline je žal malo. Dvoje je barvnih mask iz pločevine, tistih, ki jih nosijo tudi Liški pustje in so jih baje izdelovali iz odpadnega materiala. Oblikovali so jih predvsem iz pločevink, ki so ostale na bojiščih po prvi svetovni vojni in so nadomestile les, ki ga tedaj ni bilo veliko in so ga hranili za kurjavo. Pločevino so oblikovali s kladivi, tako da je pod večšo roko nastala podoba obraza z ličnicami, nosom in usti, nato pa so jo prebarvali in ustvarjali razne like s človeškimi ali peklen-skimi potezami.

Odpravimo se na pot, z zamudo seveda. Veseli smo, da

je vreme lepo in prijetno toplo, veseli smo, da smo skupaj. Čuti se, da je priložnosti za druženje vse manj in da jih ljudje še kako potrebujejo.

Nekoč so se pustarji po vsej Idrski dolini vozili z vozovi, sprva jih je vlekla živina, nato traktorji. Bilo jih je več, v zadnjih letih trije. Ker so ljudje po celodnevem pustovanju in alkoholu seveda večkrat popadali z vozov, je taka vožnja postajala nevarna. Zdaj se od vasi do vasi peljemo z osebnimi avtomobili, kar seveda tudi ni najboljše izbira. A kaj hočemo. Voznik mora pač paziti, da ostane trezen, drugi pa se

lahko prepuščajo pustnemu veselju. Tudi postojank ni več toliko, kot jih je bilo nekoč. V spodnjem delu doline, v Prapotnem, obiskujemo skoraj samo turistične kmetije in vinarje. Tu ima skoraj vsakdo lasten vinograd in čas utripa v ritmu rasti in zorenja. Vinska trta raste vsepovsod okoli vasi, ki nosi sicer še vedno slovensko ime, a je po duši že skoraj čisto furlanska. Čeprav se zad-

nje čase stvari vendarle počasi spreminjajo in se nekaj otrok od tod vozi v dvojezično šolo v Špietar.

Po večini nas na kmetijah lepo sprejmejo, pusta z vražimi maskami pozvanjata in skakata pred sprevedom, harmonike vabijo ljudi na ples. Gostje nas z zanimanjem gledajo, slikajo nas, nekatere premami glas beneških "ramonik" in se v obljemu mask prepustijo duši Benečije, ki trmasto kljubuje času, spremembam in nenaklonjeni razvojni politiki, ki še vedno neusmiljeno prazni vasi.

/ dalje
Suzi Pertot

Zadnji trije meseci prvenstev v članskih kategorijah moštvenih panog

Eni za napredovanje, drugi za obstoj

Po premoru zaradi preventivnega ukrepanja za zajezitev širjenja koronavirusa se življenje vrača v normalne tirnice, če ne bo presenečenj, pa so konec tedna pred nami spet tudi ligaški nastopi v raznih športnih tekmovanjih. V začetku marca je čas, da pogledamo, kaj nas čaka v približno zadnjih treh mesecih prvenstev v članskih kategorijah moštvenih panog.

Košarka. Jadran

za zdaj Brežani. V D ligi bi lahko Kontovel v podaljšk sezono ekip, ki lovijo napredovanje, igral vidno vlogo. Dom pa se bori za obstanek.

Odbojka. V moški C ligi bolje kaže Olympii, ki bo prestop med drugoligaške iskala preko play-offa. Mesto v njem pa si mora šestka Sloge Tabor Eutonia šele priboriti. Boj za uvrstitev v končnico za napredovanje naj motivira tudi dekleta Zaleta v C ligi, četudi bo naloga zelo težka.

Kras v polnem boju za napredovanje, Juventino pa čaka povsem miren konec sezone. V prvi amaterski ligi merita Zarja in Mladost v končnico, iz sicer ne najboljšega, vendar podobnega izhodišča. V drugi kategoriji bi lahko v boju za prestop v višje nadstropje svoje povedali Sovodenjci, ki polnijo nasprotnikove mreže. Breg in Primorec sta na varnem brez tehtnejših ambicij, Vesna pa si bo v spomladanskem delu

Motomarine išče v državni C ligi Gold mesto pod soncem v play-offu, tam pa bo moral, če želi naskakovati višjo ligo, igrati znatno bolj konstantno, zlasti na tujem. V deželni C ligi Silver se želita Bor Radenska in Breg Mediachem najprej rešiti pred izpadom, v nekoliko ugodnejšem izhodišču v morebitnem boju za uvrstitev v končnico pa so

Neposredni preskok v C ligo pa je tiha želja mladih fanov Soče Marchiol ZKB, ki vodijo na začasni lestvici četrtoligaškega tekmovanja. Nogomet. Primorje je že izpadlo po enem samem letu (prvič v stoletni zgodovini kluba) v elitni ligi. Na Proseku bo v vsakem primeru od poletja čas za novo zgodbo. Najbolj zanimivo bo odslej v promocijskem prvenstvu, saj sta Sistiana/Sesljan in

sezone reševala kožo in se skušala izogniti četrtemu zaporednemu nazadovanju. V namiznoteniški ekipni ženski A2 ligi se Kras povsem neobremenjeno spogleduje s play-offom za A1. V moški C ligi v hokeju na rolerjih pa rosno mladi predstavniki Poleta Kwins proti izkušnejšim tekmečem v glavnem nabirajo dragocene izkušnje. Srečno vsem!

HC

Zanimiva srečanja na goriškem licejskem polu Šolski projekt-trajnostni razvoj in podnebne spremembe

Organizacija Združenih narodov se je leta 2015 srečala v New Yorku in skupaj sestavila načrt za trajnostni razvoj do leta 2030. Akcijski načrt predvideva 17 splošnih in 169 konkretnih svetovnih ciljev, za katere bi se vsaka partnerska država borila. Projekt je sprejelo kar 193 držav. Organizacija si je v splošnem zadala naslednje cilje: odpravo revščine in lakote, izboljšanje zdravja, kakovostno izobraževanje, zmanjšanje neenakosti med ljudmi, enakost spolov, dostopnost do dostojnega dela, čiste in obnovljive energije,

slovenskem licejskem polu Saša Černic in Danja Bregant organizirali srečanja z dvema zunanji-ma izvedencema, ki sta dijakom petih razredov poglobila temo podnebnih sprememb. Prvo srečanje je bilo konec januarja. Dijaki so prisluhnili prostovoljni animatorki CeVi-ja, s katero so skupaj ugotavljali razloge in posledice globalnega segrevanja ter onesnaževanja okolja. CeVi je nevladna organizacija, ki deluje od leta 1984 in že več let ponuja šolam najrazličnejše projekte na področju izobraževanja in spodbujanja razvojnih programov. Po

na drugega.

Drugo srečanje je oblikoval docent Univerze v Novi Gorici dr. Griša Močnik. Poglobil je temo segrevanja atmosfere, v podrobnem pa posledice, ki jih ima črni ogljik na okolje. Dijakom je obrazložil, kako se pri nepopolnem zgorevanju goriv (kot je na primer dizel gorivo pri avtomobilih) v zrak sproščajo črne saje. Črni delci močno absorbirajo svetlobo in tako segrevajo atmosfero. Črni ogljik je po ogljikovem dioksidu najpomembnejši povročitelj segrevanja planeta, sočasno pa tudi vpliva na naše zdravje. Profesor je dijake opozoril, kako se slehernik mora zavedati, da lahko z malim naredi veliko.

Dijaki in profesorji so bili izredno zadovoljni s poučnim projektom. Namen delavnice in predavanja je bil povečati količino informacij, ki jo imajo višješolci o aktualni tematiki. Prav je, da si mladi samozavestno oblikujejo mnenje in se sami odločajo, kako bi pripomogli k boljšemu sedanemu in nadaljnjemu življenju na Zemlji.

Profesorici Bregant in Černic že razmišljata o novih projektih za naslednje leto. Skupaj načrtujeta srečanje z videmskim profesorjem Valentinom Casolo, da bi dijakom lahko spregovoril o podnebnih spremembah, ki vplivajo na biodiverziteteto na Krasu.

Katarina Visintin

vode ter pravilno ravnanje z odpadki. Dalje se gospodarsko, industrijsko, inovacijsko in infrastrukturno rast, trajnostna mesta in skupnosti, odgovorno porabo in proizvodnjo, podnebne ukrepe, zavzemanje za življenje v vodi in na kopnem, skupno prizadevanje za mir in pravičnost ter trdno partnerstvo za doseganje teh trajnostnih ciljev. Ministrstvo za šolstvo spodbuja, da bi cilje Agende 2030 obravnavali tudi v šoli. Prav zaradi tega sta profesorici naravoslovja na

skupinah so dijaki analizirali razne primere kršenja človekovih pravic, kot je na primer onesnaževanje rečne delte Nigerja, zaradi nekontroliranega črpanja nafte, ali prekomerno uporabljanje glifosata v Argentini. Omenili so tudi dolgoletno onesnaževanje vode s kompleksno kemikalijo PFAS v Benečiji, ki še danes predstavlja velik problem za tamkajšnje prebivalce. Ugotovili so tudi, kako so okolje, ekonomija in človek tesno povezani in posredno ali ne vplivajo drug

KCLB – ZSKP / Iskrivi smeh na ustih vseh

Vohuni so vohljali

Kljub pustovanjem, ki so potekala na raznih koncih in krajih, še posebno živahno in množično v Sovodnjah v ogrevanem šotoru ob Kulturnem domu Jožefa Češčuta, se je v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v soboto, 22. februarja 2020, zbralo kar precej gledalcev na zadnjem srečanju letošnjega niza veseleiger ljubiteljskih odrov Iskrivi smeh na ustih vseh. Te gledališke večere sta letos 22. leto zaporedoma priredila Zveza slovenske katoliške prosvete in Kulturni center Lojze Bratuž. Uvodne akorde je 8. februarja nadvse živahno odigrala Gledališka skupina O'Klapa s svojim muzikalom *Lak za sanje*

v režiji mlade študentke, zelo talentirane ljubiteljske gledališke ustvarjalke Sanje Vogrič, 12. februarja so rosno mladi člani Otroške gledališke skupine SKD Hrast v režiji Chiare Bruzzechesse prikazali cirkuske vragolije v predstavi *O žalostnem klovnu in zaljubljeni princesi*, nazadnje pa so odra vajari "veterani" dramskega odseka PD Štandrež občinstvo zabavali s komedijo *Vohuni* v kot vselej premišljeni in dovršeni režiji Jožeta Hrovata, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Dramsko delo

Look, no hans!, ki sta ga napisala angleška avtorja John Chapman in Michael Pertwee, je v slovenski jezik z zelo spretnim in duhovitim peresom (pri tem je premišljeno in domiselno uporabil tudi igro besed v zvezi s samostalnikom roka) pretil Matej Klanjšček, ki je tudi večje zlezal pod kožo glavnega protagonista Petra Fisherja. Le-ta v 80. letih prejšnjega stoletja v zahodnem Ber-

Foto DP

linu dokaj neuspešno prodaja angleške avte, zraven pa je vpleten v avtomobilsko industrijsko vohunjenje. S svojo neobzdrano domiselnostjo in s še bolj neobvladljivimi lažmi, ki si jih izmišljuje kot na tekočem traku, zamotava komedijsko štreto, ki jo kar močno zapletajo tudi zamenjava oseb in različne zabavne dvoumnosti. Razplete pa se tako, kot bi gledalec najmanj pričakoval. Zato je toliko bolj prijetna in smeh vzbujajoča. Da smo jo prvič gledali v slovenščini, se moramo zahvaliti prav Mateju

Klanjščku, ker se je pogumno lotil prevoda, o katerem se je pohvalno izrazil celo Aleš Berger, strokovnjak v prevajanju. Klanjšček je delo tudi priredil za potrebe skupine. Poleg njega so k uspehu te nove štandreske gledališke produkcije s sproščeno in dovršeno igro prispevali preostali nastopajoči igralci Marko Brajnik, Polonca Cijan, Mojca Dolinšek, Nadja Plesničar, Gabrijela Vidmar in Božidar Tabaj v alternaciji z Egonom Cijanom. Skozi celotno predstavo so prijetno zavajali gledalce s plastično poosebitvijo komedijskih likov in tako seveda izzvali kopico smeha, ob koncu pa prisrčno ploskanje zadovoljnih gledalcev. Aplavz je zaobjel tudi trud zakulisnih mojstrov, Nevenke Tomašević, ki je poskrbela za kostume, lepo odražajoče čas dogajanja, pa tudi značilnosti komedijskih oseb, Branka Drekonje, ki si je zamislil izsek stanovanja z vrsto za komedijsko razvijanje vsebine neobhodno potrebnih vrat, Joška in Franka Kogoja, ki sta kot vselej izdelala scenske elemente, mladih tehnikov Lorenza Marussija in Simona Florenina ter zveste šepetalk Katje Leon. Po domačih ponovitvah bo zdaj komedija romala na razne odre na Slovenskem, s katerimi imajo štandreski komedijanti dolgoletne vezi.

IK

S 1. strani

Negotov čas ...

Gospodarstveniki poudarjajo, da je koronavirus povzročil že do zdaj veliko gospodarsko škodo, v ta namen si italijanska vlada prizadeva, da bi posameznim gospodarskim panogam pomagala. Na udaru je predvsem turizem, prav tako trpijo tudi letalski, železniški promet in nasploh trgovina, promet, da o gostinstvu niti ne govorimo. Nismo in ne bomo širili nobene panike, držimo se navodil vlade in deželnih upravnih organov, ki so preventivne ukrepe sprejeli predvsem zato, da bi omejili število okužb. Preprosto povedano: nihče in nikjer niso pripravljeni na morebitno pandemijo, na okužbo velikanskega števila ljudi, zato tako ostri preventivni ukrepi, ki so doslej pokazali, da so učinkoviti, saj so okužbe s koronavirusom omejene. Ljudje se vsi bojimo tistega, česar ne poznamo, po prvem strahu nastopi tesnoba, občutek brezizhodnosti in nemoči, ki nas vse po malem daje. Pa vendar je treba zaupati zdravnikom, vsem tistim, ki so poklicani, da upravljajo z javnim življenjem; zdravniki nenehno opozarjajo, da za zdaj za koronavirus covid-19 ni zdravlila, zato so najbolj učinkoviti preventivni ukrepi. Koronavirus se je razširil po vsem svetu, skorajda ni več

države, v kateri ne bi bilo obolelih, zato Svetovna zdravstvena organizacija opozarja, da je nevarnost okužbe povsod velika, ni pa še to pandemija. "Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) poroča, da so v zadnjih 24 urah zaznali devetkrat več novih okužb zunaj Kitajske kot na Kitajskem, kjer se je koronavirus pojavil. Virus so doslej zaznali v najmanj 60 državah sveta, v ponedeljek so odkrili prvi primer tudi v mestu New York", je zapisala Slovenska tiskovna agencija v ponedeljek, 2. t. m., zvečer. Novi koronavirus je doslej v svetu zahteval že več kot 3000 življenj. Znani italijanski psihoanalitik, sociolog ter mislec Umberto Galimberti je pred dnevi zapisal: "Zdaj vemo, kako je biti kužni, spomnimo se tega, ko bo bolezen minila!" Galimberti opozarja, da smo iz začetnega velikega strahu prešli v skoraj normalno stanje, čeprav je tesnoba med nami še vedno prisotna, a vsem polaga na srce, naj razmislimo lastno življenje in svoje obnašanje, predvsem pa medsebojne odnose na vseh ravneh. "In prav zato, ker zdaj vemo, kaj pomeni biti kužen, se v prihodnje obnašajmo tako, da nikogar ne bomo zmerjali s kužnim in s tujcem!" je napisal

Galimberti. Čisto drugačno, a prav tako pomembno pa je razmišljanje znanega italijanskega ekonomista in politika, nekdanjega ministra in esejista Giulia Tremontija, ki je za italijanski dnevnik *Corriere della Sera* pred dnevi v intervjuju povedal, da je pojav koronavirusa dodobra pretresel ves globalni svet, predvsem pa pokazal, kako ranljivi smo. V pogovoru Tremonti razloži, kako hude posledice bodo za Kitajsko, a ne samo: "Posledice bodo hude, seveda za Kitajsko, a ne samo, za ves svet. Gre za velikanske spremembe v svetovnem merilu". Giulio Tremonti na vprašanje, ali lahko centralne banke rešijo to krizo, jasno pove, da "je prav financa tista, ki je kriva globalne krize, in zato ne more biti rešitev. Prepričan sem, da bi se morali vrniti k politiki. Morda z državnimi investicijami". Ko se je ozrl še na Italijo, je Tremonti dejal, da ima občutek, da gre za podobne zadeve, kot so se zgodile 8. septembra (leta 1943 je general Badoglio podpisal kapitulacijo, op. ur.), a je takoj nadaljeval, da sam ni pesimist, saj je po 8. septembru v Italiji nastopilo odporniško gibanje ... Vsekakor je italijanska vlada napovedala, da bo za reševanje najnujnejših težav, ki so nastopile zaradi koronavirusa namenila takoj 3,6 milijarde evrov, kot je tudi napovedala tesno sodelovanje z Evropsko unijo in sosednjimi državami v boju proti širitvi koronavirusa.

Deveta Pravljica urica v Feiglovi knjižnici v š. l. 2019/20

Drobne zgodbe za polet v domišljijo

O krog dvajset malčkov se je, kljub neprijaznemu vremenu, v ponedeljek, 10. februarja 2020, zbralo v prijetno domači mladinski sobi Feiglove knjižnice na Verdijevem korzu v Gorici. Tu jih je pričakala lepa skupina mladih dijakinj - z njimi je bil tudi en dijak -, ki z navdušenostjo pristopajo k pripovedovanju pravljic v sklopu projekta *Librilliamo*. Tega si je pred nekaj leti zamislil in danes vodi mentor, knjigarnar Marco Pellegrini. V ta krog obetavnih mladih pravljicarjev se vključuje zmeraj več mladih iz slovenskih in italijanskih goriških šol. S pravljicami razveseljujejo otroke v vrtcih, šolah in društvih. Zelo hvalevredno se pojavljajo tudi v pediatrični bolnišnici Burlo Garofalo v Trstu, tako da se na ličkih malih bolnikov prikaže smeh in da vsaj za nekaj časa pozabijo na svoje bolezni. To lepo zamisel Librilliamo je podprla tudi Feiglova knjižnica, ki je že v lanskem šolskem letu povabila mlade dijake, naj pridejo izoblikovat pravljicni popoldan. Tako je bilo tudi tokrat. Dijaki, ki obiskujejo slovenska liceja Primož Trubar - Simon Gregorčič in italijanska liceja S. Slataper ter Duca degli Abruzzi, so otrokom v Feiglovi knjižnici pripravili ne navadno srečanje s pravljico, ki so mu dali naslov *7 mladih za 7*

pravljic. V resnici je bilo mladih nekaj več, pa tudi pravljic je bilo kar nekaj. Po uvodu knjižničarke Martine Humar so dijaki živahno in doživeto, posamezno, v dvojicah ali po skupinica, malčkom razvijali drobne pravljicne vsebine z malo besedila, a z zvrhano merico domišljije. Prva na vrsti je bila pravljica o nočnem pohodu, ki jo je v italijanščini bral Leonardo Bressan, v slovenščino pa jo je sproti prevajala Katerina Pecorari, ki je sproščeno vodila celotno pravljicno urico. V nadaljevanju so otroci spoznali, kako se oglašajo razne živali, poslušali so lepo pravljico o prija-

ta konjskih kopit. Sladka in vabljiva je bila kratka pripoved o sladoledu, pri kateri je Leonardo odigral vlogo trmastega otroka, ki vztrajno vprašuje mamo, naj mu kupi sladole. Sledili sta še zgodbi o mamic, ki je vabila hčerko h kosilu, in čisto nova inačica o volku in treh prašičkih, ki je slonel vsa na mimiki in zvokih. Dijaki so jasno in razločno, tudi z zelo povedno mimiko in gestikulacijo spremljali vse pripovedi, tako da se je večkrat pri tem izrisal pravi prizorček. Katerina pa je vseskozi prijazno vabila male poslušalce k sodelovanju. Ti so se radi vključili v pripoved in skušali še sami pona-

vljati zvoke in medmete. Ob zgodbi- cah so se zabavali tudi prisotni odrasli in ob koncu zaploskali pridnim pripovedovalcem, ki so izoblikovali zelo privlačno Pravljicno urico. Na njej so sodelovali Alistia Birri, Giulia Sartori, Arianna Menis, Valentina Ferligoi, Gaja Cibini, Gaja Ferfolia, Benedetta Franzot, Chiara Facca, Anna Krajnik, Lara Komjanc in že omenjena Leonardo Bressan in Katerina Pecorari, kateri gre še posebna pohvala, ker je tako spretno povezovala pravljicne utrinke in se znala prijazno približati malčkom.

IK

PRAVICE
V ROKE.

Koristi
dvojezično
osebno
izkaznico!

zajezik

služba za jezikovne pravice

medijski partnerji

www.zajezik.eu info@zajezik.eu